

ALUMINIJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GLINICE
IN ALUMINIJA „BORIS KIDRIČ“ KIDRIČEVO

Številka 5

MAJ 1976

LETNIK XIV.

Pogled nazaj naj nam odpre oči na poti v prihodnost

Ko me je glavni in odgovorni urednik našega časopisa zadolžil, da napišem rezime dela DS TGA v pretekli mandatni dobi, nisem mislil, da bom s tem imel toliko dela. Želel sem le kronološko opisati ves potek mandata in se le tu in tam dotakniti pomembnejših stvari in odločitev. Takšna želja je obstajala samo do trenutka, ko sem hotel začeti s pisanjem, potem pa so se vrstili problemi. Nova ideja o načinu rezimiranja preteklega dela je bila: zelo kritično in tudi samokritično opisati obdobje samoupravljanja v preteklih dveh letih. Tudi to misel sem opustil, ko sem se spomnil mnogih argumentov za in proti takšnemu kritičnemu prerezu skozi delo samoupravnega organa. Odločil sem se narediti mešanico kronologije dela in objektivnega ter kritičnega in subjektivnega gledanja na dogajanja v našem samoupravljanju.

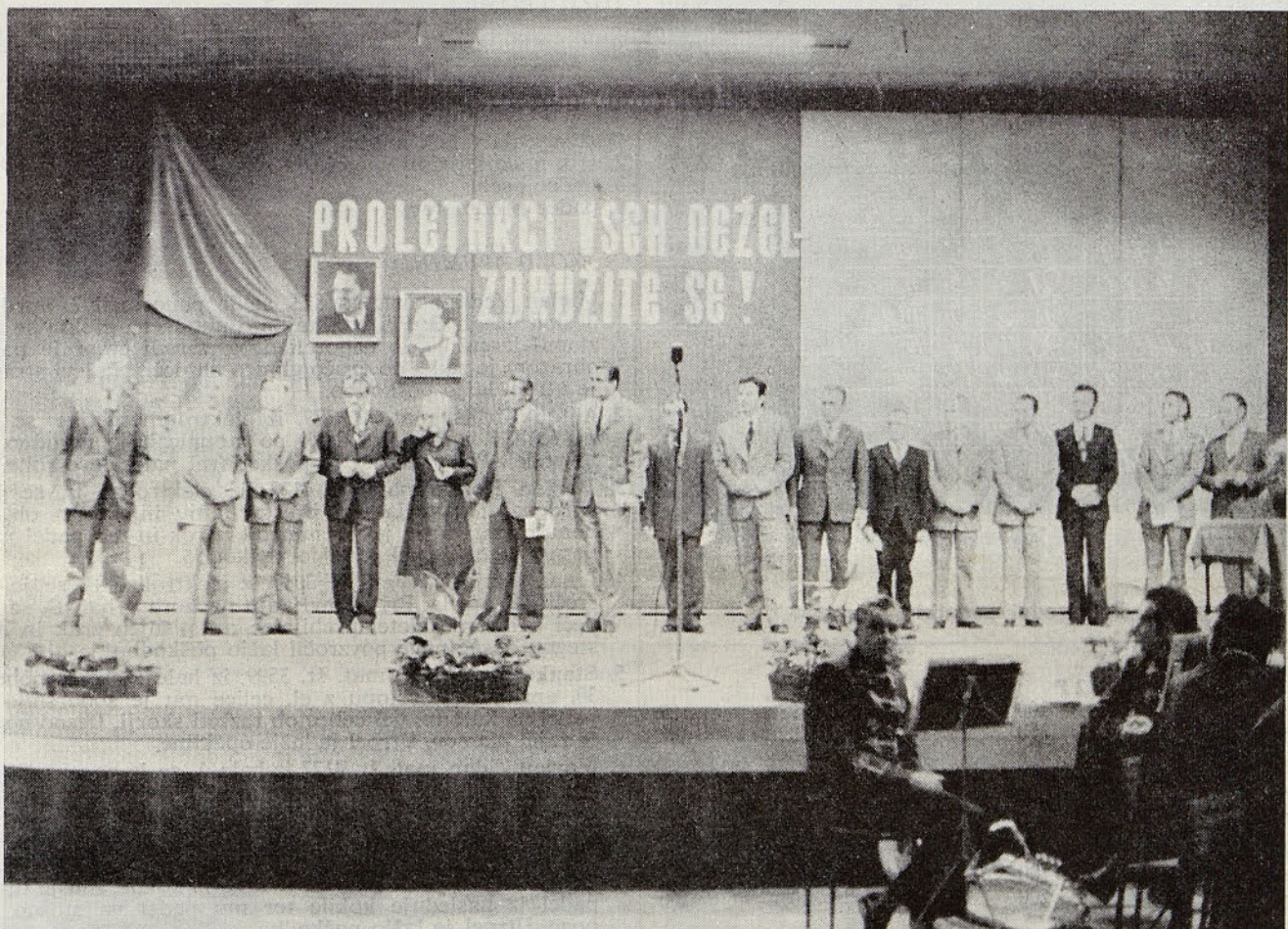
Edvard Kardelj, kot vodilni samoupravni teoretik je večkrat povedal, da je samoupravljanje v naši družbi živi organizem, ki se nenehno razvija in raste, kateri je v nas in mi v njem in da se prav vsi učimo in razvijamo skupaj z njim.

Nihče še ni izdelal modela samoupravljanja h kateremu strmimo mi in katerega si želimo. Mi, Jugoslovani, smo pionirji na tem področju in učimo se lahko le iz lastnega dela in lastnih napak.

Tudi DS TGA in njegovi kolektivni izvršilni organi so bili v pretekli mandatni dobi pionirji na tem področju. Bili smo prvi, ki smo zaorali še nezaorano polje samoupravljanja, ki smo v obdobju ustanavljanja OZD — TOZD, SIS in drugih oblik medsebojne svobodne menjave dela in rezultatov dela bili v prvih

(Nadaljevanje na 3. strani)

Odličja, ki obvezujejo

Naši odlikovanci. Foto: K. n.

V letošnjem letu, predvsem pa ob prazniku osvobodilne fronte slovenskega naroda ter prazniku dela je bilo organiziranih vrsto proslav in kulturnih prireditev na katerih so mnogi državljani prejeli priznanja in odlikovanja za njihovo dosedanje uspešno delo. Tako je vrsta zaslužnih družbenopolitičnih delavcev širom naše domovine prejela razna odlikovanja. V naši republiki pa so bila podeljena tudi priznanja OF ter srebrni in zlati znaki sindikata Slovenije.

Med delovne kolektive v Sloveniji v katerih je prejela odlikovanja vrsta delavcev sodi tudi naš. Pri nas je

dobilo odlikovanja sedemnajst delavcev. Z njimi jih je odlikoval predsednik SFRJ tovariš Tito.

Na osrednji svečanosti v veliki dvorani TGA v restavraciji Kidričevo, ki je bila v sredo 28. aprila ob 19. uri z bogatim kulturnim programom v katerem so sodelovali: godba na pihala sindikata TGA, šola »BORIS KIDRIČ« Kidričevo in mladina ter gostje iz sosednje republike Hrvaške (iz Medžimurja), so bila podeljena tudi odlikovanja 17 delavcem iz naše tovarne. Po odig-

(Nadaljevanje na 5. strani)

IZVOLILI SMO NOVE SAMOUPRAVNE ORGANE

Tokrat objavljamo imena vseh novoizvoljenih članov delavskih svetov. Imena novoizvoljenih članov ostalih samoupravnih organov bomo objavili v prihodnji številki »Aluminija«.

Na volitvah 29. aprila letos so bili izvoljeni v organe upravljanja naslednji člani delovne skupnosti:

I. V delavski svet UNIAL

1. Mohorič Milan	TOZD Tov. alum., elektroliza A
2. Kozoderc Anton	TOZD Tovarna alum. livarna
3. Tominc Maks	TOZD Tovarna glinice, rdeči del
4. Štelcer Rudi	TOZD Tov. glinice, tek. vzdrž., vod.
5. Heric Zoran	TOZD Vzdržev. investicijski oddelek
6. Milosavljevič Milan	TOZD Vzdrževanje, teh. pripr. dela

7. Posavec Konrad
8. Prelog Viktor
9. Lončarič Franc
10. Mazera Ivan

TOZD Promet, cestni promet
TOZD Promet, cestni promet
DS SS, splošni sektor
DS SS, finančni sektor

II. V delavski svet TGA

1. Klasinc Vinko
2. Mandelc Jože
3. Pukšič Franc
4. Šteineker Anton
5. Terbuc Franjo
6. Kranjc Alojz
7. Kranjc Franc

TOZD Tovarna alum., elektroliza A
TOZD Tovarna alum., elektroliza B
TOZD Tovarna alum., livarna
TOZD Tovarna alum., anodna masa
TOZD Tovarna alum., elektro ener.
TOZD Tovarna alum., skup. za t. v.
TOZD Tovarna aluminija, vodstvo

(Nadaljevanje na 6. str.)

Kako smo poslovali?

Iz Tabele I in II je razvidno, kako smo poslovali v mesecu aprilu 1976 in v času od I. — IV. 1976. Indeks 1976/1975 prikazuje odnos dosežene proizvodnje napram istemu obdobju lanskega leta.

I. Dinamika proizvodnje — Indeks fizičnega obsega

Obrat — mesec	Plan	Doseženo			
		mesečno kumulativno 76/75			
A. GLINICA					
1. Izluženo					
— marec	100	87	99	100	
— april	100	80	94	96	
2. Kalcinirano					
— marec	100	90	105	106	
— april	100	75	97	96	
B. ALUMINIJ					
3. Elektroliza A					
— marec	100	100	101	103	
— april	100	101	101	102	
4. Elektroliza B					
— marec	100	104	105	101	
— april	100	102	104	101	

SKUPNA PROM PEČI	PROIZVODNJA AL NA PEČI IN DAN KG/PEČ, DNI/	IZKORISTEK V %	NADANE SKUPAJ	76 1-15.3.196
D ₃	391,0	85,8	5	VII
D ₁	418,0	91,8	3	II
B ₂	415,5	91,2	2	III
B ₁	413,2	90,7	2	IV
C ₂	361,7	79,4	13	VIII
C ₁	403,5	88,6	5	V
A ₂	429,5	94,3	8	I
A ₁	391,2	85,9	2	VI

Proizvodni podatki

5. Elektroliza B — 12 P				
— marec	100	104	98	80
— april	100	106	100	81
6. Elektroliza B — 12 S				
— marec	100	91	101	93
— april	100	104	102	94
7. Livarna				
— marec	100	100	101	100
— april	100	101	101	100
8. Anodna masa				
— marec	100	38	139	86
— april	100	—	86	62

II. Prikaz porabljenih surovin na enoto proizvoda — IV/76

Na 1 tono proizvoda	Plan	Indeks	
		april	I-IV/76
1. GLINICA			
Al hidrat Al ₂ O ₃			
— boksit	100	98	99
— NaOH	100	69	52
— para	100	93	98
— el. energija	100	103	101
2. ALUMINIJ			
Hala A			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	104	100
— kriolit	100	98	56
— Al fluorid	100	128	123
— el. energija — kemija	100	98	100
Hala B			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	100	100
— kriolit	100	77	67
— Al fluorid	100	117	99
— el. energija — kemija	100	100	98
Hala B — 12 P			
— glinica	100	100	100
— anodni bloki — anod. masa	100	98	96
— kriolit	100	104	85
— Al fluorid	100	105	87
— el. energija — kemija	100	95	100

2 ALUMINIJ

Hala B — 12 S			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	97	98
— kriolit	100	98	90
— Al fluorid	100	130	101
— el. energija — kemija	100	98	99
3. ANODNA MASA			
Za izvoz:			
— petrolkoks	100	—	101
— katranska smola	100	—	98
Za domačo porabo:			
— petrolkoks	100	—	101
— katranska smola	100	—	97
— el. energija	100	—	93

NEZGODE

APRILA

Aprila letos se je poškodovalo 13 delavcev.

Prikaz ponesrečencev po TOZD in DS SS:

	na delu	na poti	skupaj
TOZD ALUMINIJ	7		7
TOZD GLINICA		1	1
TOZD VZDRŽEVANJE	3		3
TOZD PROMET	2		2
	12	1	13

OBLIKA NESREČE

1. stisnjenje v nek predmet	6
2. stik s škodljivimi snovmi	1
3. padec oseb	4
4. padec predmetov	2

TOZD ALUMINIJ

- Mirjan Vedlin, mat. št. 823, se je ponesrečil 2. aprila, zaposlen v hali B. Pri odklanjanju anodnega efekta se mu je zlomil leseni — že nagoreli drog, zaradi česar je padel. Z obrazom je zadel ob vročo glinico na peči. Na levi strani lica je utrpel lažjo poškodbo.
- Anton Kirbiš, mat. št. 379, iz elektro-energetike, se je ponesrečil 6. aprila. Pri hoji po stopnicah je nerodno stopil in padel. Pri padcu si je poškodoval palec leve roke.
- Marjan Kozel, mat. št. 4122, iz elektrolize B, se je poškodoval 15. aprila. Pri prestavljanju injektorja ob črpalnem loncu, se mu je ta izmuznil iz rok in mu padel na prst desne noge. Utrpel je lažjo poškodbo.
- Ignac Matjašič, mat. št. 3010 iz elektrolize B, se je ponesrečil 28. aprila. Pri opravljanju nadzora v hali B, se je pri peči 644 vanj zaletel prebijalec na stisnjen zrak in mu na stegnu desne noge povzročil lažjo poškodbo.
- Stanko Predikaka, mat. št. 3599, iz hale B, se je ponesrečil 30. aprila. Pri sestopu z el. celice mu je spodrsnilo in je padel na katodni del celice ob razbiti skorji. Desno nogo mu je zajel plamen. Utrpel je lažje opekline.
- Marjan Zidar, mat. št. 4127 iz hale A, se je ponesrečil 8. aprila. Pri nameščanju spona na anodno desko, mu je magnet spono sunkovito pritegnil k anodni deski. Pri tem si je stisnil sredinec desne roke.
- Ludvik Rodošek, mat. št. 1854, iz livarne, se je poškodoval 18. aprila. Pri prevzemu al. odlitka iz kokile, mu je drugi izpadel iz naslednje kokile ter mu padel na stegno desne noge. Utrpel je lažjo poškodbo.

TOZD GLINICA

- Janez Maroh, mat. št. 3163, iz glinice — beli del, se je ponesrečil 2. aprila. Ponesrečenec se je peljal domov z dela. Med vožnjo je s stranske ceste pripeljala voznica z osebnim avtomobilom in izsiljevala prednost. Pri tem je ponesrečenca zadela s prednjim delom vozila. Pri padcu si je ponesrečenec poškodoval desno nogo in levi kolk.

TOZD VZDRŽEVANJE

- Rudi Čelan, mat. št. 623 iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 2. aprila. Pri vlačenju cevi iz katodne omare je s palcem desne roke zadel ob železni profil. Pri tem je utrpel lažjo poškodbo.
- Venčeslav Milošič, mat. št. 4130 iz elektro vzdrževanja se je ponesrečil 14. aprila. Pri popravilu svetilke v mokrih mlinih se je prislonil ob gumij trak, kateri je bil prekrit z lugom. Utrpel je lažje opekline.
- Mihael Jeza, mat. št. 865, iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 30. aprila. Pri nameščanju in vpenjanju jeklene vrvi s pomočjo žerjava okrog ležaja je ta zdrsnila s svoje lege in zagostila delavcu palec in kazalec leve roke. Utrpel je lažjo poškodbo.

TOZD PROMET

- Albert Tomanič, mat. št. 2959, iz transportne skupine, se je ponesrečil 21. aprila. Pri transportiranju pločevinastih posod, količine 50 litrov, je pon. stisnila posoda ob plato vozička, pri čemer si je poškodoval kazalec na levi roki.
- Vinko Zebec, mat. št. 4143, iz transportne skupine, se je ponesrečil 7. aprila. Zapiral je vrata na železniškem vagonu, med tem ga je udarila varovalna ročica po desni strani reber Utrpel je lažjo poškodbo.

Novoizvoljene člane samoupravnih organov čakaje odgovorne naloge

Če smo v prejšnjih številkah našega glasila posvečali največ pozornosti evidentiranju kandidatov za nove bodoče člane samoupravnih organov in sami kandidacijski konferenci, potem tokrat velja glavna pozornost predstojnim nalogam, ki čakajo te novoizvoljene člane seveda skupaj z nami vsemi.

Volitve so za nami. Rezultati so znani in nam torej več ne preostaja nič drugega kot takojšnja vključitev v aktivno delo. Mislim, da je povsem odveč ponavljati tista stara dejstva, ki jih že vsi poznamo (vsaj morali bi jih poznati) kaj je samoupravljanje, kakšno vlogo in pomen imajo DS in njihovi organi ter podobno. Vedno večje kompetence in tudi s tem naloge ter dolžnosti nas ne le navajajo ampak direktno prisiljujejo, da se čimbolj vključimo v razreševanje tekoče problematike v TOZD in v sami OZD.

V prejšnji številki smo se vsaj malce spoznali z novim osnutkom zakona o združenem delu, ki prinaša izredno pomembne preokrete v celotnem samoupravnem socialističnem sistemu in katerega mora povsem jasno poznati sleherni član naše delovne skupnosti. Osnutke so dobili že tudi vsi poverjeniki sindikalnih skupin, seveda z nalogo, da o njih skupno s svojimi člani razpravljajo od člena do člena ter dajejo svoje pripombe. Tega verjetno povsod ne bodo storili saj je sam osnutek zares obširen. Sami poverjeniki pa bi ga morali še kako obdelati ter spoznati tudi ostale delavce v svoji skupini. Vsi vemo, da je o tem tekla pestra razprava na tretji seji CK ZKJ na kateri je tovariš Roman Albreht podal referat, ki je izredno zanimiv, v razpravi pa je med drugimi sodeloval tudi tov. Edvard Kardelj. Iz vse te razprave je bilo moč ugotoviti samo eno in to, da so prav vsi enotni, da novi zakon o združenem delu prinaša delavcem nekaj povsem novega, saj pomeni korak naprej k osvoboditvi delavcev in delovnih ljudi, samoupravljalci pa naj na podlagi svoje lastne prakse preizkusijo zakonski osnutek.

To sem omenil predvsem zato, ker tudi vse nas čakajo v tej smeri prav tako zahtevne naloge. Morali bomo vsi skupaj z novoizvoljenimi organi ta osnutek predelati, dati svoje morebitne pripombe in predloge, ki pa morajo biti vsekakor plod skupnih prizadevanj za dosledno izvajanje tega zakona tudi v naši delovni organizaciji — skratka v slehernem delu proizvodnega procesa v vsaki TOZD. Sodelavci, ki smo jih na preteklih volitvah (29. aprila) izvolili v razne organe samoupravljanja nikakor sedaj ne smejo ostati osamljeni. Kajti mnogim, ki so morda prvič v teh organih je prav sedaj naša pomoč najpotrebnejša in tudi zato najkoristnejša. Če

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pogled nazaj naj nam odpre oči na poti v prihodnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

»borbenih« vrstah. Tudi mi smo delali napake in tudi mi smo se učili. Nismo imeli pomoči, ali vsaj ne konkretne, v razreševanju nove, kvalitetnejše samoupravne problematike.

Pogosto smo se jezili eni na druge, na strokovne in vodilne delavce, če vse ni potekalo kot smo si želeli. Znali smo biti zelo strogi razsodniki v sporih, ki se niso tikali direktno nas, naše TOZD ali osebnih interesov; postavljali pa smo se včasih kot nevtalci tam, kjer bi odkrita in samokritična ocenitev prizadela naše osebne interese.

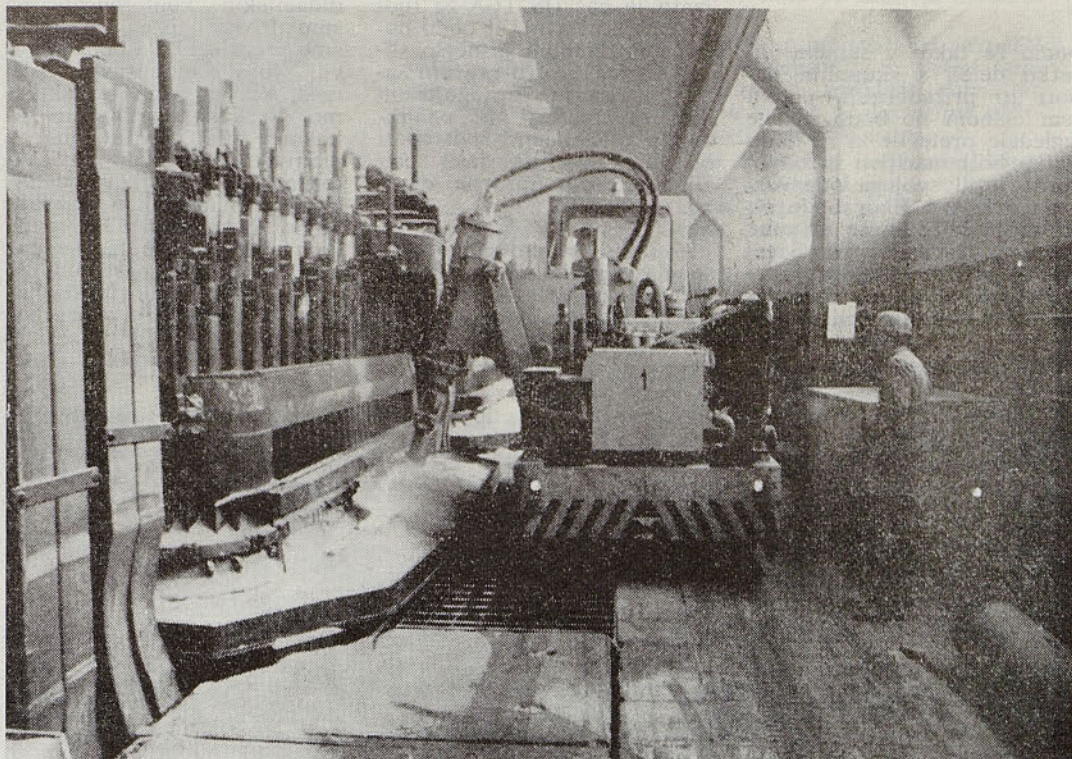
Skupaj z ostalimi delavci TGA smo dosegali in dosegli pomembne samoupravne zmage. Vse več je zavesti prisotno v našem samoupravnem delu, vse več informiranosti in delegatskega duha, vse več odgovornosti v našem delu. Lahko zapišem, da smo že v marsičem prerastli poslaniške manire in se aktivno vključili v odgovorno delegatsko delo, čeprav ne morem trditi, da smo v popolnosti uspeli.

Ne da bi iskal opravičila za morebitne pomanjkljivosti v svojem delu, ali delu ostalih samoupravljalcev, moram zapisati, da je preteklo obdobje bilo izredno razgibano in polno zelo zahtevnih nalog, ki jim ob učenju v novih samoupravnih odnosih, nismo bili vedno kos. Nikoli nisem bil zaskrbljen, če smo v svojem delu naredili propust zaradi prevelike želje po čim večjem in boljšem skupnem uspehu. Skrbelo me je le v trenutkih, ko smo znotraj že obstoječe ograje naše velike »domačije«

hoteli izgraditi še nekaj majavih, a vendar ograj, med posameznimi »sorodnimi gospodarji«.

Naš samoupravljalec je v vrtincu hitrih dogajanj moral iskati rešitve bliskovito, v hipu in je v tem v dobršni meri uspeval. Vsi vrtinci niso bili vedno premagani ob pravem času, toda nismo nikoli odnehali. Tam, kjer ni bilo možno preplavati vrtinca, smo gradili mostove zaupanja in sporazumevanja. V začetku majavi, danes, z novim osnutkom »Zakona o združenem delu«, imajo realno možnost, da postanejo trdna vez med dvema obalama, ki jih vežejo skupni interesi.

Zelo kritično bi ocenil naše delo iz posebnega zornega kota. Pogosto govorimo in se poslužujemo znanega reka »čas je denar«; temu pa nismo bili dosledni pri sejanjih na vseh mogočih samoupravnih nivojih. Velikokrat smo porabili precej časa za obravnavo drobnih, majhnih in osebnih problemov, spuščali smo se v formalizme ali celo dlakocepstvo, pri tem pa nam je za obravnavo problemov od splošnega interesa primanjkovalo časa. Osebnostno smatram (kar je možno tudi znastveno dokazati), da nobena, dobro pripravljena seja ne sme trajati več kot tri ure. Po tem času popušča koncentracija, ljudje postajamo nervozni, prepogosto se spuščamo v formalizme in delujemo popolnoma neučinkovito. Upam si trditi, da smo ena izmed maloštevilnih delovnih organizacij, ki ima tako skrbno in strokovno pripravljene seje in da je le od nas samih odvisno, ali se bo vloženi trud za pripravo seje tudi obrestoval.

Hidravlični prebijalnik v elektrolizi B

Mislim, da je potrebno v tem trenutku opozoriti na nekatere stvari, ki jih mi, že bivši samoupravni organi, nismo v popolnosti upoštevali. Včasih smo pozabljali na pomen splošnih družbenih interesov in na dohodek kot družbeno kategorijo. Preprosto smo namreč gledali vse skozi prizmo naših (osebnih in tovarniških) uspehov in rezultatov, ne upoštevajoč pri tem odgovornost do razvoja ostalih delov družbe. Realno je in tudi naša moralna obveza pred družbo je, da se s polno odgovornostjo obnašamo do skladnega razvoja vseh delov družbe, kakor znotraj TGA, tako tudi izven.

Povezava dveh dogodkov iz časa, ko sem predsedoval DSTGA, mi ne gre in ne gre izpred oči. Ta dva dogodka namreč zgovorno povesta o miselnosti, ki ne bi smela obstojati v naši delovni organizaciji. Na predlog glavnega direktorja (v skladu z obstoječimi pravilniki) za dodelitev stanovanja (vrednost okrog 500.000 din) polkvalificiranemu delavcu izven prioritete liste, reakcija delegatov DS TGA je bila spontana. Predlog je pozdravljen domala z aplavzom.

Drugi predlog glavnega direktorja za dodelitev kredita (80.000 din) izven prioritete liste (toda v skladu s pravilnikom) dipl. ing. za katerega velja splošno mnenje, da je strokovno izredno sposoben, je klaverno propadel. Z vso dolžno spoštljivostjo do fizičnega dela, ne morem se obrniti vtisa, da je umsko delo oz. strokovnjak »persona non grata« v naši delovni organizaciji. Te moje besede naj bodo v premislek delegatom, ki so ustrezna sklepa sprejeli in delegatom, ki naše dosedanje delo nadaljujejo.

Ob zaključku objektivnega prereza skozi dela DSTGA v pretekli mandatni dobi, bi rad nanizal še nekaj osebnih misli.

Zahvalil bi se rad vsem delegatom in strokovnim ter vodilnim delavcem na sodelovanju v preteklih dveh letih z željo, naj bo to sodelovanje v novem DSTGA še uspešnejše in kvalitetnejše.

Ne bi želel biti skromen, a vendar moram uporabiti besedo poslanica, da bi povedal kaj pričakujem v prihodnosti. Naj bo to moja poslanica vodilnim in strokovnim delavcem ter delegatom v samoupravnih organih.

Tovariši vodilni delavci, vložite še več truda, želje in angažiranosti v sodelovanju s samoupravnimi organi v prihodnosti. Vnesite vse svoje sposobnosti v izgradnjo našega, TGA-jevskega boljšega jutri.

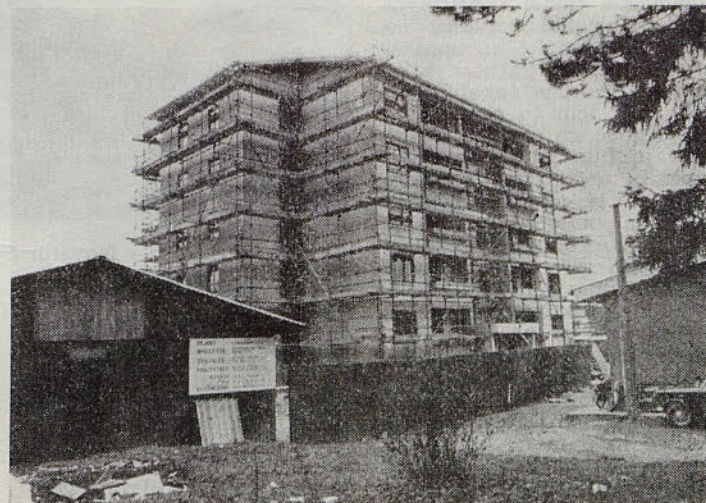
Tovariši strokovni delavci, bodite smoterni in odgovorni, toda bolj ažurni, na poti iskanja kaj in kako proizvajati in prodajati jutri.

Vam delegatom v samoupravnih organih želim veliko več uspeha v delu, kot smo ga imeli mi. Manj napak in več odgovornosti do poslanstva, ki ga opravljate. Pred vami in nami je sedaj zelo odgovorna naloga, sprejemanje novega zakona o združenem delu, kateremu morate posvetiti še posebno pozornost.

Svojim sodelavcem iz samoupravnih organov se zahvaljujem za sodelovanje, istočasno pa želim povedati, da so moji direktni nastopi in včasih ostrejša beseda imeli le en cilj: PRAVILNO, ODGOVORNO IN POSTENO SAMOUPRAVNO DELO!

Vojo Veličkovič

POMLAD

Novi blok v Kidričevem

Novoizvoljene člane samoupravnih organov čakajo odgovorne naloge

(Nadaljevanje z 2. strani)

bomo že takoj v samem začetku delali s skupnimi napor in prizadevanji, potem tem članom ne bodo naloge izgledale pretežke in se bodo toliko bolj marljivo in odgovorno lotili svojega odgovornega dela v kolikor bodo ob strani začutili naše skupne napore in sodelovanje. Seveda bo potrebno čimprej organizirati za vse novoizvoljene člane samoupravnih orga-

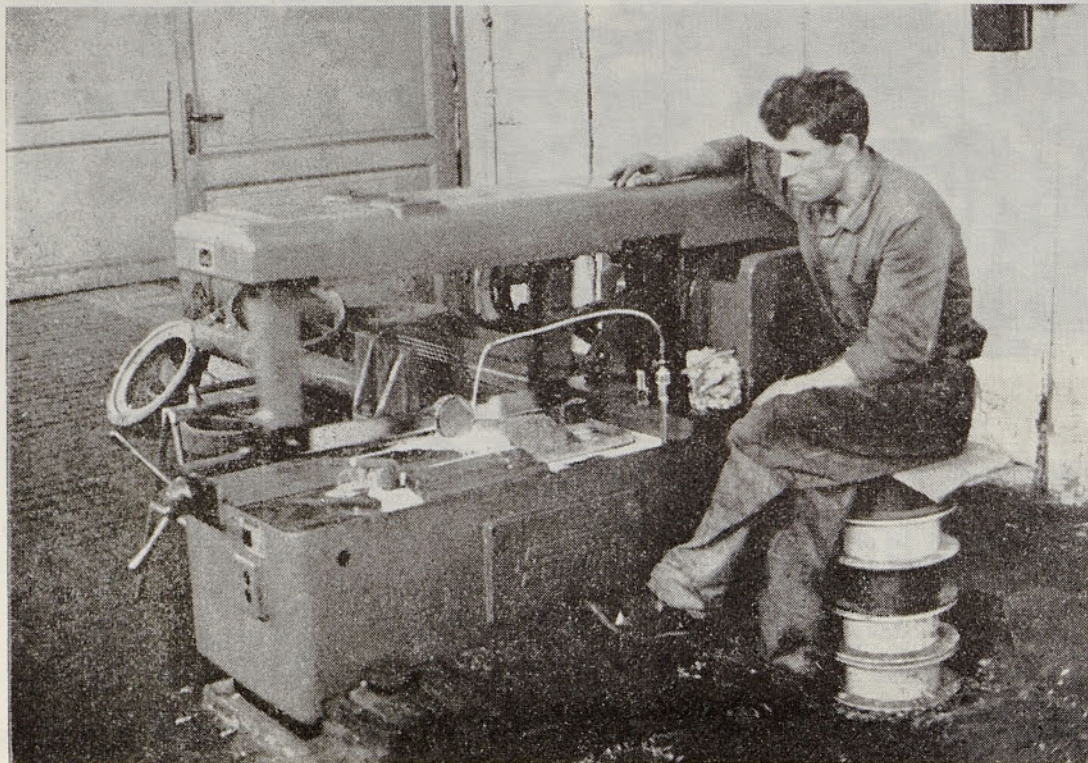
nov seminarje in predavanja (zato je naš DS TGA že tudi odobril sredstva), ki bodo nudila tem članom jasnejšo sliko in predstavo o pravem samoupravljanju prilagojenem naši organizaciji, ki pa razumljivo ne sme, odstopati od skupnih ciljev naše socialistične samoupravne družbe.

V času evidentiranja smo se na sindikalnih skupinah odločali za tiste, ki naj pridejo v poštev, v samem na-

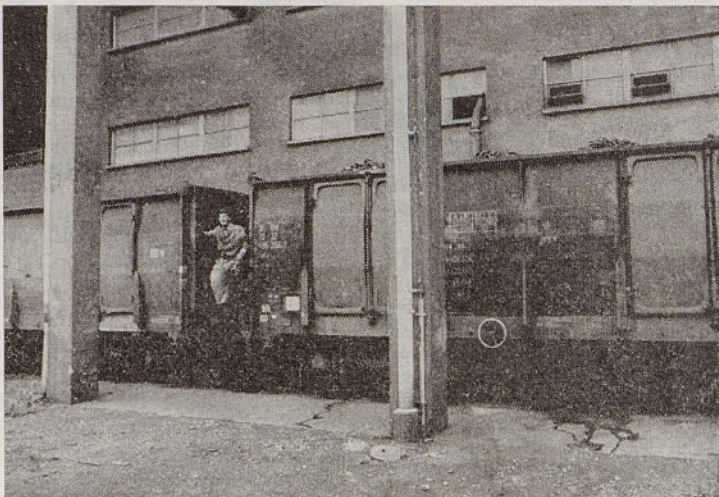
daljnem postopku in na kandidacijskih konferencah pa smo izbrali tiste za katere smo prepričani, da bodo opravili svojo samoupravno dolžnost, kot od njih pričakujemo. Vsekakor pa s tem nikakor niso postavljeni v manjvredni položaj, tisti, ki tokrat niso prišli v poštev, kajti v nadaljnjem razvoju bomo potrebovali še razne komisije in svete ter še kaj kjer bo dovolj mest tudi za ostale. Kajti znano je, da naše samoupravljanje mora ba-

zirati prav na široki bazi delavskega razreda. Takoj pa je treba opozoriti tudi na določene pomanjkljivosti, ki se že pojavljajo in v katerih nekateri novoizvoljeni člani smatrajo, da so v raznih samoupravnih organih le formalno. To smo občutili že

Naj mi nihče ne zameri, če se ponovno še dotaknem osnutka zakona o združenem delu. Kajti, ko sem listal po osnutku od člena do člena, sem našel toliko stvari, da sem se preprosto zamislil nad tem, zakaj se večina naših delavcev bolj podrobno

Žaganje

Premik

doslej (predvsem v TOZD tovarna glinice), ko mnoge seje niso bile sklepčne. Mnogokrat pa je vladala tudi neodgovornost posameznikov, kar pa skoraj gotovo velja še za nekatere druge TOZD, vendar se ne ojunajo, da bi svoje napake povedali širšemu kro-

ne upozna s tem še kako pomembnim dokumentom, ki je resnično največja pridobitev delavca v združenem delu. To omenjam zato, ker bodo prav naši novoizvoljeni člani delavskih svetov ter ostalih samoupravnih organov morali krepko poseči v to, da se bo-

Naši novatorji

Če gre človek z odprtimi očmi po obratu glinice mimo avtoklavnih vrst vidi, da na raznih mestih piha para iz cevi. Takšen človek odprtih oči je tudi naš Stevo Lončarič. Po poklicu je visokokvalificiran ključavničar in je zaposlen v TOZD vzdrževanje na delovnem mestu vodje skupine ključavničarjev v avtomaciji.

Komisiji za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge je podal predlog za ureditev priključkov na merilnih in regulacijskih napravah pri parovodih in kondenznih loncih. Predlaga zamenjavo holandskih matic s prirobnicami. Holandske matic so namreč že kmalu po montaži pričele puščati paro in tako je para ves čas nekoliko pihala in s tem so nastale velike izgube na energiji. Poleg tega je bilo zaradi nastalih zapreklin oteženo popravilo. Da bi se v bodoče izognili takšnim pomanjkljivostim, je tov. Stevo Lončarič predlagal omenjeno spremembo. Komisija za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge je razpravljala o predlogu tov. Lončariča. Ugotovila je prednosti, ki jih prinaša Lončaričev predlog. Zaradi velike tesnilne površine je tesnenje zanesljivo in para ne bo več uhajala. Zmanjšala se bodo tudi popravila in obratovanje avtoklavnih vrst kot ključnega objekta pri proizvodnji glinice bo zanesljivo.

Glede na našete prednosti je komisija za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge sklenila predlagati

predlog kot **koristen** in za njegov koristen predlog »Zamenjava holandskih matic s prirobnicami na avtoklavnih

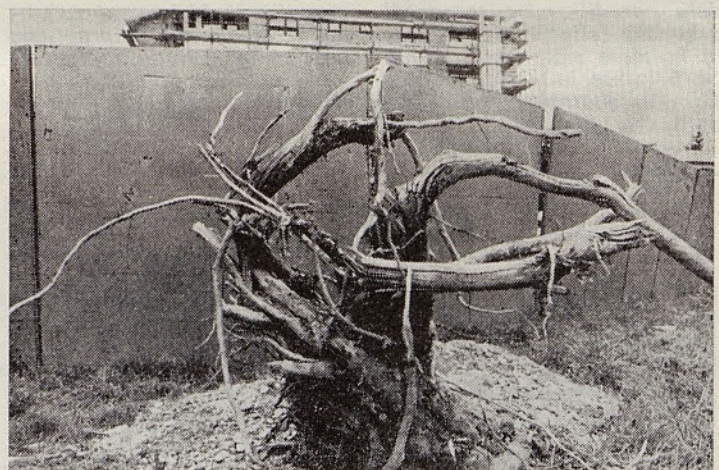
Novator Stevo Lončarič

DS TOZD tovarna glinice, da prizna predlog tovariša Steva Lončariča kot koristen. Istočasno je komisija dala tudi predlog za odškodnino.

Delavski svet TOZD tovarna glinice, je na seji dne 26. 4. 1976 obravnaval predlog tov. Steva Lončariča in po razpravi sprejel sklep, da prizna

vrstah» odobri tov. Stevu Lončariču enkratno izplačilo v višini 2.000 din.

S tem naj bi bila v korist tovarne in posebno zadovoljstvo avtorja tov. Lončariča urejena moralna in materialna stran njegovega prizadevanja.

Skulptura

gu delavcev v TGA ne zavedajo se dejstva, da se na napakah učimo in, da tisti, ki dela tudi greši.

Zato bi bilo še kako poželjno, da bi se v našem glasilu oglašali s problemi in uspehi tudi iz drugih TOZD. Taka izmenjava mnenj, ki ni bila znana širokemu krogu zaposlenih v TGA bi še kako koristila in pomagala v nadaljnjem razvijanju medsebojnih odnosov tudi na samoupravnem področju. Naloge, ki čakajo novoizvoljene organe upravljanja brez dvoma niso niti malo lahke, saj bodo zahtevale maksimum napora vseh — toda ne le njih, ampak vseh nas. Kajti, kot sem že povdabil, smo upravljavci prav vsi in ne le tisti, ki smo jih volili kot svoje predstavnike, ki so nam odgovorni za svoje delo in tudi sami kot poedinci ne morajo odločati o pomembnih aktualnih zadevah.

do do podrobnosti seznanili s tem zakonom. Kajti brez tega si jaz osebno ne morem več zamišljati uspešnega dela. Sklepi o neposrednih idej-nopolitičnih nalogah ZKJ v boju za razvoj socialističnih samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v združenem delu niso pomembni le za člane ZKJ ampak za prav vse delavce v združenem delu. In prav zato bomo konkretnije o tem osnutku zakona še spregovorili oziroma jih obravnavali skupno z novoizvoljenimi člani samoupravnih organov, ki jih tako skupno z nami vsemi čakajo zahtevne in odgovorne naloge.

F. Meško

Tehnokratizem in birokratizem v združenem delu

● Teze

1. TEHNOKRACIJA

Pojem tehnokracije je grškega izvora. Grška beseda tehne pomeni strokovnost, spretnost, tehniko, a grška beseda kretein pomeni vlada-ti. Z razvojem tehnološke revolucije in tehnike na prehodu iz 19. v 20. stoletje se je začel uporabljati strokovni termin teh-nokracija. V prvi polovici 20. stol. (1920) je bila na univerzi Kolumbia (ZDA) organizirana skupina tehničnih raziskovalcev z imenom TEHNOKRACIJA pod vodstvom ing. Howarda Scotta za raziskave in izboljšave na področju tehnologije. Teorija je dobila velike socialne, družbene, razredne in politične razsežnosti v dobi svetovne gospodarske krize v letih 1928 do 1935, ko so tehnokrati začeli trditi, da je le tehnokracija oziroma njena elita sposobna uspešno rešiti nastalo ekonomsko in družbeno krizo, da so politične stranke nesposobne, kompromisarske, oportunistične, enostranske itd., s tem je tehnokracija torej postala socialno ekonomsko gibanje*.

* To je čas razbohotenja fašizma v Italiji, nacizma v Nemčiji. V obeh primerih je buržoazija izročila v roke diktatorjem, nosilnim političnim strankam z reakcionarno vsebino delovanja, ki so se z vso naglico pripravljale na vojno.

Plodna tla za pojav tehnokratizma so zaprtost komuniciranja, monopol nad sredstvi obveščanja, zataienost centrov vladanja, zanikanje socialnih, družbenih, političnih gibanj in vladanje elite.

Danes se birokratizem in tehnokratizem med seboj povezuje in dopolnjuje. Za birokracijo je značilno, da uspeva v manj razvitih družbah. Birokracija je družbeno in socialno bolj zaostala, njen poudarek je na pravno-političnih kategorijah. Tehnokracija je bolj sociološko-ekonomska in politična kategorija, ki je značilna za tehnično razvite družbe. Oba pojava sta še zlasti pri nas politično in socialno izredno nevarna kot protiutež — nasprotje samoupravljanja, posebno še prav danes v naši samoupravni družbi, ko oblikujemo, urejamo in na novo gradimo samoupravne odnose v TOZD, KS in SIS v duhu politike ZKJ in samoupravne Ustave.

Sodobno pojmovanje označuje tehnokracijo in tehnokratsko vladanje takole:

1. Kot dokritno, apriorno pravico, nta osnovi katere izbranci (ne vsi ljudje), navadno pa »neodvisni« apolitični eksperti — tehniki, strokovnjaki — menegerji, oblikujejo in sprejemajo odločilne družbeno-ekonomske in politične odločitve za nadaljnje družbenopolitično in socialno življenje, odločitve, ki imajo lahko take ali drugačne daljnosežne posledice za prizadeto družbo
2. Da vodi, ukrepa in usmerja družbeno življenje družbe le z uporabo strogo teh-

Odličja, ki obvezujejo

(Nadaljevanje s 1. strani)

rani internacionali je spregovoril tov. Vojo Veličkovič, ki je nato dal besedo slavnostnemu govorniku tovarišu Stanku LEPEJU predsedniku občinske konference SZDL Ptuj, ki je s svojimi besedami orisal bogato zgodovino OF ter današnje SZDL, kot njene naslednice, ki zelo uspešno nadaljuje z delom na vseh področjih. Takoj po končanem govoru je nastopil najslavnejši trenutek za vse, ki so bili v dvorani, kajti prečitan je bil ukaz predsednika SFRJ tovariša TITA št. 183 z dne 22. 12. 1975 s katerim je odlikoval 17 delavcev iz TGA Kidričevo za njihovo dosedanje uspešno delo na družbenopolitičnem torišču. Predsednik SO Ptuj tov. Branko GORJUP je nato podelil visoka odlikovanja.

Z MEDALJO DELA SO BILI ODLIKOVANI:

Stanko Debeljak, Pavla Elsner-Butolen, Franc Emeršič, Vinko Knez, Adolf Kosi, Stanko Kovačec, Anton Kurilič, Ivan Mazera in Ivo Tušek.

MEDALJO ZASLUG ZA NAROD:

sta prejela: Anton Fajfarič in Franc Meško.

RED DELA S SREBRNIM VENCEM:

so prejeli tovariši: Peter Gegič, Franjo Gnilšek, Maks Jabolčnik in Boris Solovjev.

RED ZASLUG ZA NAROD S SREBRNIM VENCEM:

sta prejela tovariša Franc Klemenčič in Anton Kokol st.

Po tem je zbranim odlikovancem iz TGA spregovoril še tov. Kostanjšek, ki je v imenu glavnega direktorja TGA tudi osebno čestital vsem odlikovancem in jim zaželel tudi v bodoče mnogo uspešnega dela na druž-

benopolitičnem področju prav tako pa tudi na njihovih delovnih mestih v podjetju.

Zatem je sledil bogat kulturni program, ki je požel velik aplavz vseh navzočih, predvsem je ta veljal tamburaški oz. folklorni skupini iz sosednje republike Hrvatske ki je zagovorila sicer bolj maloštevilne obiskovalce te osrednje svečanosti v Kidričevem.

Ob koncu naj omenim le to, da vsa prejeta odlikovanja še kako obvezujejo odlikovance, da bodo v bodoče še aktivneje delovali na vseh področjih družbenopolitičnega življenja in na svojih delovnih mestih v delovni organizaciji. Vrsta delovnih nalog na področju samoupravljanja v predstojeh javnih razpravah o osnutku zakona o združenem delu ter ostalo je prav gotovo tista v katerih bodo prav ti odlikovanci pokazali svoje vrednosti in bodo upravičevali prejeta odličja.

Seveda gre za dosežene uspehe zasluga vsem članom delovne skupnosti in občanom KS, da so bile naloge uspešne. Saj so tudi oni tvorno sodelovali s svojim delom kar tudi v bodoče od vseh pričakujemo. Zato naj bodo prejeta odlikovanja poedincev iz TGA Kidričevo odlikovanja vseh nas, ki smo se in se bomo tudi v bodoče enakovredno borili za vse boljše proizvodne pogoje v naši delovni organizaciji, prav tako pa tudi za vse politične akcije v podjetju in v KS v katerih živimo in delamo. S skupnimi močmi bomo brez dvoma kos vsem težkim in zahtevnim nalogam, ki nas še čakajo.

F. Meško

Stanko Lepej, predsednik občinske konference socialistične zveze Ptuj je bil slavnostni govornik na proslavi ob 27. aprilu in 1. maju, ki je bila v Restavraciji Kidričevo. Foto: K. n.

Pavla Elsner prejema medaljo dela, ki ji jo je podelil predsednik republike Tito. Medaljo ji izroča Branko Gorjup, predsednik SO Ptuj

Branko Gorjup je pred podelitvijo odlikovanj nagovoril odlikovance in vse prisotne na proslavi

Program proslave je popestrila folklorna skupina iz Nedelišča pri Čakovcu. Foto: K. n.

ničnih in računskih meril oziroma pravil, (ki jih sicer uporabljamo v tehničnem delu proizvodnega procesa); takšna orientacija v družbenem gibanju ne more biti sprejemljiva. Kajti, človek bi bil v tem primeru le sestavni del tega tehnično-proizvodnega procesa oziroma stroja; največkrat že kar po pravilu njegov manj pomembni del, ki se mora stroju mehanično adaptirati, podrediti in ga je najlažje zamenjati, s tem pa se razvodi tudi prepotrebna osebna in družbena odgovornost, ker je po načelu tehnokratskega upravljanja v domeni elite.

3. Človek v takem podrejenem položaju postane objekt manipulacije tehnokratov v odločanju in proizvodnem procesu, sestavni del tehnološkega postopka tako ali slabše tretiran kakor stroj. Temu je »služila« in še danes »služi«, oziroma je podrejena (en del) pragmatistične, psihosociološke, zapadnjaške teorije, ki naj enako prilagodi »adaptira« osebnost človeka delovnemu postopku in procesu, da bo čim bolj »zadovoljen« ob stroju, da se ne bo »vmešaval« v družbena vprašanja, da ne bo uveljavljal svoje osebnosti in skupne pravice do dela. V bistvu človeka od-

tuja od rezultatov dela in ga postavi v mezdni odnos (odnos izkoriščanja). Z rezultati delavčevega dela »v njegovem imenu« stvarno razpolaga in v njih odloča tehnobirokratska elita ali celo posameznik.

4. Tehnokracija pomeni trajno vzpostavljanje določenih tehnokratskih družbenih odnosov v smeri oziroma smislu krepitve dominacije in privajanja družbenega vpliva in obvladovanja osnovnih določil v posesti tehnično tehnokratske strukture, torej strukture »ekspertov« in ozkih krogov elite, na škodo voljenih družbenih predstav-

niških teles (delegatov) in na škodo samoupravljanja. Gre torej za prevladujoč dominantni vpliv tehnokratov pri sprejemanju odločitev, ki jih uresničujemo vsi. Delegatska funkcija se skuša omejevati v procesu samoupravljanja in odločanja le na obrobna, nepomembna proceduralna in formalna statistična vprašanja; ahi pa se skuša speljati na neproduktivno področje kot objekt »kritike« neracionalnosti itd.

(Dalje prihodnjič)

ŠE O UVELJAJ- VLJANJU DELAGAT- SKEGA SISTEMA

V začetku meseca maja (5. maja 1976) so se sestali na svojem 20. rednem zasedanju vsi trije zbori skupščine občine Ptuj, seveda tudi tokrat na ločenih sejah ter razpravljali o vrsti točk dnevnega reda, pač vsak v svoji pristojnosti. Tokrat so imeli na dnevnem redu zasedanja 15. točk (družbeno-politični zbor je imel v okviru svoje pristojnosti le 7 točk dnevnega reda). Po ugotovitvi sklepčnosti so razpravljali o predlogu stališč, priporočil in sklepov zborov Skupščine občine Ptuj za nadaljnje uveljavljanje delegatskega sistema, uskladitev 2. člena odloka o priznanjih in nagradah v občini Ptuj zaradi amandmaja zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti.

Zanimiva je bila razprava oz. analiza zaključnih računov organizacij združenega dela za leto 1975, o predlogu odloka o ustanovitvi pokrajinskega odbora za vzhodno štajersko pokrajino kot medobčinskega organa za izvrševanje skupnih nalog na področju ljudske obrambe. Ostala zbora ZZD in ZKS pa sta obravnavala še vrsto predlogov iz raznih področij o katerih pa je DPZ le razpravljal oz. se z istimi seznanil, pri čemer velja predvsem omeniti predlog odloka o najvišjih stanarinah v občini Ptuj ter predlog odloka o poprečni gradbeni ceni stanovanj in poprečnih stroških komunalnega urejanja stavbnega zemljišča. Podana pa je bila še informacija o problemih o uresničevanju programa družbeno-usmerjene stanovanjske gradnje v občini Ptuj. Sledila so kot običajno delegatska vprašanja, ki so po svoje večkrat zelo zanimiva in bomo o tem tudi v našem glasilu spregovorili kaj več, saj so taka vprašanja prav plod večine in določene KS ali ZD, ki se oblikujejo na sejah konferenc delegacij ali na samih posvetih delegacij pred sejo SO in zato kot take morajo imeti vso podporo večine občanov kraja iz katerega delegat ali delegati postavljajo določena vprašanja.

Čeprav smo torej v prejšnji številki »Aluminija« obširno pisali o delegatskem sistemu, se tudi tokrat odločam še za en sestavek prav iz dejstva, da gleda na minule volitve v naše samoupravne organe po delegatskem sistemu (v DS TGA) le nekoliko več naši delavci izvedo o tem delegatskem sistemu. Predvsem pa o stališčih, priporočilih ter sklepih zborov SO Ptuj o nadaljnjem uveljavljanju delegatskega sistema. To gradivo so sicer dobili vsi delegati DPZ in delegacije v ZZD ter ZKS, s tem pa ni rečeno, da o njem vedo tudi ostali občani oziroma vsi naši delavci. Zato komisija za pripravo sklepov, stališč, priporočil predlaga vrsto teh in sicer, da naj nadaljnje utrjevanje delegatskega sistema naj vse delovne in krajevne skupnosti čimprej opredelijo

(Nadaljevanje na 10. strani)

IZVOLILI SMO NOVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

8. Gunžer Štefan	TOZD Tovarna glinice, rdeči del
9. Frank Maks	TOZD Tovarna glinice, beli del
10. Kovačec Stanko	TOZD Tovarna glinice, beli del
11. Lah Franc	TOZD Tovarnt glinice, kotlarna
12. Furman Jože	TOZD Tovar. glinice, tek. vzdr. in v.
13. Kornik Franc	TOZD Tovar. glinice, tek. vzdr. in v.

Volišča so bila tudi na zunaj svečano obeležena — TOZD promet

14. Hlušička Rudi	TOZD Vzdrževanje, strojno
15. Peršuh Anton	TOZD Vzdrževanje, gradbeno
16. Knez Vinko	TOZD Vzdrževanje, elektro
17. Pšajd Albina	TOZD Vzdrževanje, projekt. kon. od.
18. Zargi Marjan	TOZD Vzdrževanje, avtomacija
19. Frčec Zvonko	TOZD Vzdrževanje, op. priprav.
20. Peternel Vlado	TOZD Vzdrževanje, investic. oddel.
21. Vuk Janko	TOZD Vzdrževanje, tehn. prip. dela
22. Kirbiš Janko	TOZD Promet, želez. prom. in tran.
23. Pinterič Ivan, ml.	TOZD Promet, želez. prom. in tran.
24. Zupanc Jurij	TOZD Promet, želez. prom. in tran.
25. Brlek Anton	TOZD Promet, cest. prom. in vodst.
26. Perić Stevo	TOZD Promet, cest. prom. in vodst.
27. Urbančič Boris	TOZD Promet, cest. prom. in vodst.
28. Krnjič Ivan	DS SS, splošni sektor
29. Primožič Angela	DS SS, splošni sektor
30. Požun Nevenka	DS SS, STK
31. Feguš Erika	DS SS, sektor za org. in načrtov.
32. Brglez Jože	DS SS, kadrovske socialni sektor
33. Bregar Jože	DS SS, komercialni sektor

Varno ravnanje z viličarji

A) Nevarnosti in ogroženosti pri delu s traktorjem

Traktorji ogrožajo varnost traktoristov, njihove sodelavce in tudi druge osebe na delovnem mestu ali v javnem prometu.

Nevarnosti se pojavljajo zaradi:

1. Nezaravnanih vrtečih in gibljivih delov na traktorju ali na priključkih.
2. Neprimernih delovnih pogojev na zemljišču, na primer: neravnih tal, slabo varovanega delovnega mesta, vremenskih sprememb, tresenja, ropota, ogroženosti zastrupitve in podobno.
3. Nenadne prevrnitve stroja, predmetov, ki padejo s traktorja ipd.
4. Nekaterih orodij in priključkov strojev, na primer nožev, plugov, žlic, rahljačev, bran in drugih priključkov.
5. Pomanjkanje osebnih varovalnih sredstev oziroma zaradi rabe neustreznih sredstev osebnega varstva, oziroma, če traktorist teh sredstev pri delu sploh ne uporablja.
6. Neredne prehrane in podaljšane delovnega časa.
7. Voznika ogrožajo tudi drugi, na primer nedisciplinirani vozniki ali pešci na cesti, dalje naravni pojavi kot npr. strela itd.

B) Znanje, sposobnost in odgovornost traktorista

1. Traktorist mora biti za svoje delo usposobljen. Imeti mora vozniško dovoljenje za kategorijo — traktorji.
2. Traktorist mora biti usposobljen tudi za področje varstva pri delu. Poznat mora nevarnosti in ogroženosti pri delu, ki ga opravlja, in poznati nevarnosti in način zavarovanja,

III. V delavski svet TOZD tovarna aluminija

1. Cajnko Franc	elektroliza A
2. Gajzer Boris	elektroliza A
3. Hameršek Franc	elektroliza A
4. Kavarič Vido	elektroliza A
5. Kumer Franc	elektroliza A
6. Solovjev Boris	elektroliza A
7. Jakolič Ivan	elektroliza B
8. Kirbiš Ivan	elektroliza B
9. Kondrič Mirko	elektroliza B
10. Mlinarič Ludvik	elektroliza B
11. Petrovič Franc	elektroliza B
12. Stumberger Mirko	elektroliza B
13. Artnjek Stanko	livarna
14. Ivančič Franc	livarna
15. Plohl Franc	livarna
16. Toplak Stanko	livarna
17. Zupanič Jože	livarna
18. Petrovič Mirko	anodna masa
19. Rodošek Rado	el. energetika
20. Sajn Maks	skupina za tek. vzdrževanje
21. Kozoderc Marija	vodstvo

IV. V delavski svet TOZD tovarna glinice

1. Furjan Anton	rdeči del
2. Novak Jože	rdeči del
3. Repič Justin	rdeči del
4. Strašek Anton	rdeči del
5. Bauman Franc	beli del
6. Dončec Štefan	beli del
7. Kovačec Stanko	beli del
8. Leskovar Karel	beli del
9. Tominc Drago	beli del
10. Kužner Ciril	kotlarna
11. Letonja Štefan	kotlarna
12. Milošič Ignac	kotlarna
13. Pepelnik Franc	kotlarna
14. Skamlič Ciril	kotlarna
15. Smolinger Stanko	kotlarna
16. Ačimovič Marija	tek. vzdrževanje in vodstvo
17. Avguštin Alojz	tek. vzdrževanje in vodstvo
18. Gulin Rafael	tek. vzdrževanje in vodstvo
19. Kajič Anton	tek. vzdrževanje in vodstvo
20. Korošec Avguštin	tek. vzdrževanje in vodstvo
21. Premzl Vlado	tek. vzdrževanje in vodstvo

Volilni odbor v TOZD tovarna aluminija je bil v tesnih prostorih

če dela z nevarnosti in način zavarovanja, če dela z nevarnimi kemičnimi sredstvi (mineralna gnojila, škropiva) ali če dela v okolju, kjer mu preti nevarnost pred strupenim prahom, nevarnih tekočin (kislin, lug), kakor tudi pred tekočimi kovinami itd.

3. Traktorist mora biti zdravstveno sposoben za opravljanje dela in najmanj 18 let star.
4. Pri delu mora traktorist uporabljati osebna varovalna sredstva. Med opravljanjem dela mora biti preskrbljen s primernimi osebnimi varovalnimi sredstvi za varstvo pred mrazom, čezmerno izpostavljenostjo sončnim žarkom, pred prahom, kemičnimi sredstvi, ki so škodljivi za zdravje in pred neugodnimi vplivi pri delu.
5. Traktorist odgovarja za svoje napake in nevarna ravnanja zlasti, če je povzročil nesrečo pri delu ali telesne poškodbe oziroma materialno škodo. Odgovornosti so disciplinska, upravno-kazenska, odškodninska in kazenska.
6. Traktorist se mora seznaniti z navodili za varno delo s traktorji. Poznati mora varnostne ukrepe in jih upoštevati na svojem delovnem mestu. To velja tudi za njegove pomočnike oziroma delavce, ki delajo neposredno z njim.

C) Posebna pravila previdnosti

1. Preden stopiš na traktor pojdi okrog njega z odprtimi očmi in opravi vse preglede, ki so predvideni pred delom.
2. Na traktor se vzpenjaj previdno po dostopih, ki so zato urejeni oziroma predvideni.
3. Preden vključiš zaganjač motorja, se prepričaj, če je menjalnikova ročica v nevtralnem položaju!
4. Preden kreneš s traktorjem, usmeri pogled v smer vožnje. To velja še posebno za vzvratno vožnjo (vožnja nazaj).

(Nadaljevanje na 7. strani)

SAMOUPRAVNE ORGANE

● Prof. dr. Stane Stergar

Vzroki slepote pri nas

Ko govorimo o slepoti, se nam samo po sebi postavlja vprašanje: kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabiljenim vidom. Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote, torej preprečevanje. Vnaprejšnja zaščita nam bo dala ustrezne in želene rezultate samo, če bomo poznali vzroke, ki vplivajo na uničenje vida. Če razčlenimo vzroke, ki jih ugotovimo ob registraciji slepih, bomo tiste, ki so pogostejši za slepoto lahko ločili, od tistih, ki so izjemni. Temu bodo sledili tudi ustrezni varstveni ukrepi.

Vzroki slepote so po raznih državah ali celinah zelo različni. Nekateri od njih, kot npr. trahom, onhocerkoza in variola, ki so v svetovnih statistikah na vrhu lestvice med vzroki slepote, so pri nas nepametno, ker teh boleznih pri nas praktično ni več. Zelo pa zbolevalo za temi boleznimi ljudje v Afriki in Aziji. Zato se v svetovni statistiki pokaže odstotek vzrokov na tak način in si je pač treba med prebivalstvom, kjer živimo narediti svojo lastno statistiko in načrtovati temu ustrezno preprečevanje.

Omeniti pa moramo, da se pri istem narodu skozi obdobja vzroki slepote tudi spreminjajo. Zato je treba statistične podatke obnavljati in sproti ugotavljati, kateri vzroki naraščajo in kateri upadajo. Pri nas so z leti nekateri vzroki za slepoto skoraj izginili iz naših statistik, kot npr. trahom, gonoreja očesa, skrofulozna vnetje očesnih vek, medtem ko se nekateri drugi pojavljajo pogostejše, kot npr. virusne bolezni očesa, diabetes in glavkom.

Vzroki za slepoto so lahko v vseh delih očesa in v živčnih poteh do centrov v možganski skorji. V sprednjem delu zrkla so v roženici, v šarenici, v leči, globlje v steklovinu, v žilnici in mrežnici in še bolj zadaj v živčnih poteh. Mnogo očesnih stanj s slabim vidom je prirojenih in tudi dednih. Odstotek slepih je zelo visok zaradi podedovanih vzrokov, in to skoraj pri eni četrtini slepih. Dokazali smo celo, da ti dedni vzroki naraščajo. Take spremembe na očeh opazimo večinoma že pri rojstvu, a so kasneje dostikrat še izrazitejše. V izjemnih primerih se rodi otrok brez očesa, s povečanim ali zmanjšanim nerazvitim zrklo, rodijo se otroci z degeneracijami na mrežnici ali z odmrlim očesnim živcem.

Med vzroki ne smemo prezreti toksoplazmoze, leptospiroze, tumorjev, poškodb ter slepote povzročene zaradi vnetnih in degenerativnih sprememb na mrežnici, žilnici in na vidnem živcu. Take spremembe povzročajo razni strupi (tudi alkohol in nikotin), zelena mrena ali glavkom in bolezni ožilja.

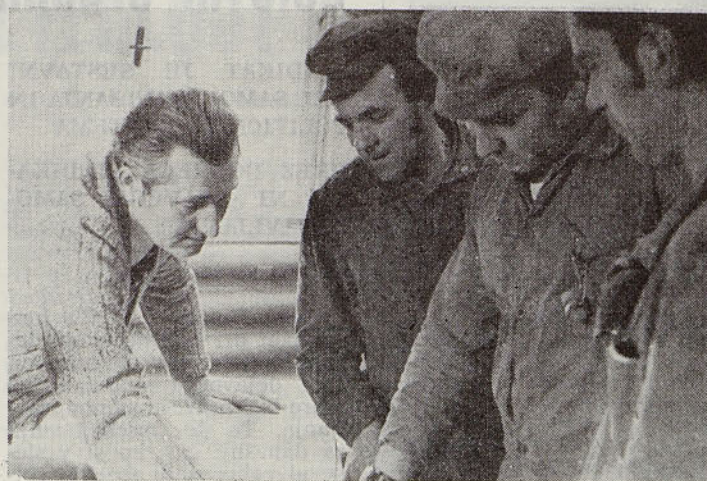
Pri nas imamo popisane in registrirane vse slepe in smo na podlagi tega popisa sestavili statistični pregled vzrokov.

Najprej pogledajmo, koliko je slepih pri nas. V Jugoslaviji je sedaj registriranih približno 23.350 slepih oseb. Od tega je po republikah število naslednje: v Srbiji 4.757, Kosovo 1.616, Vojvodina 2.311, Hrvaška 4.292, Slovenija 1.811, Crna Gora 1.132, Bosna 3.675 in Makedonija 3.840 slepih. Približno je na 100.000 oseb 1,01 do 1,03 promile slepih, kar ustreza odstotku slepih v evropskih državah. Kot smo že omenili, je ta odstotek v nekaterih državah Afrike in Azije mnogo večji.

V naši republiki je torej okrog 1.811 oslepih oseb. Pri teh je po odstotek izgubljenega vida različen. 21,1% ima izgubo vida od 90-95%, 78,9% pa nad 95%. Več kot tri četrtine slepih spada torej v skupino, ki je po veljavnih predpisih upravičena do tuje pomoči.

Če pogledamo po spolu, opazimo, da je več slepih moških (58%) kakor žensk (42%). To si razlagamo tako, da je na delovnih mestih, ki so zelo izpostavljena vzroku za oslepitev, več moških kakor žensk.

Zanimivo je tudi povezati slepoto s poklicem. Opazili smo, da je največji odstotek slepih med nekvalificiranimi delavci (30,4%). Teh delavcev je v splošnem dosti, so pa zelo izpostavljeni tudi očesnim travmam in boleznim. Velik

Član volilnega odbora pojasnjuje način volitev — TOZD vzdrževanje

VII. V delavski svet delovne skupnosti skupnih služb

1. Huzjan Slavica	splošni sektor
2. Kovačič Pavla	splošni sektor
3. Majcen Otilija	splošni sektor
4. Pihler Jože	splošni sektor
5. Ranfl Albin	splošni sektor
6. Toplak Emilija	splošni sektor
7. Zelenik Konrad	splošni sektor
8. Kovač Miro	služba tehn. kontr.
9. Mešl Milan	služba tehn. kontr.
10. Rižner Konrad	služba tehn. kontr.
11. Rojs Hilda	služba tehn. kontr.
12. Drašković Irena	sekt. za org. in načrt.
13. Janžekovič Mira	finančni sektor
14. Lajh Janez	finančni sektor
15. Toplek Marjana	kadrov. soc. sektor
16. Musić Said	komerc. sektor
17. Skaza Marjan	komerc. sektor
18. Zajc Milka	komerc. sektor
19. Hazabent Dušan	elektr.-rač. center
20. Sankovič Aleksander	služba varstva pri delu
21. Strihč Marjan	obrat družbene prehrane

Volišče v delovni skupnosti skupnih služb. Foto: K.n.

V. V delavski svet TOZD Vzdrževanje

1. Ačimovič Drago	strojn. vzdrževanje
2. Bezjak Marjan	strojn. vzdrževanje
3. Gotvajnc Franc	strojn. vzdrževanje
4. Jeza Franc	strojn. vzdrževanje
5. Pišek Franc	strojn. vzdrževanje
6. Planinšek Anton	strojn. vzdrževanje
7. Spolenjak Jakob	strojn. vzdrževanje
8. Beranič Ciril	gradb. vzdrževanje
9. Mlakar Franc	gradb. vzdrževanje
10. Pišek Jože	gradb. vzdrževanje
11. Dasko Hinko	el. vzdrževanje
12. Gužvinec Josip	el. vzdrževanje
13. Papdi Mirko	el. vzdrževanje
14. Širec Franc	el. vzdrževanje
15. Glažar Zvonko	projekt. konstruk. odd.
16. Horvat Branko	vzdrž. avtomacije
17. Rosič Milorad	vzdrž. avtomacije
18. Kmetec Anica	oper. prip. dela in sklad.
19. Potočnik Bojan	oper. prip. dela in sklad.
20. Lovrenčič Alojz	invest. oddelek
21. Vuk Janko	tehn. priprava dela

V TOZD tovarne glinice ob steklenici (soka).

VI. V delavski svet TOZD Promet

1. Arnuš Anton	žel. prom. in transport
2. Bauman Vinko	žel. prom. in transport
3. Bratovščak Stanko	žel. prom. in transport
4. Frangež Anton	žel. prom. in transport
5. Hrovat Ciril	žel. prom. in transport
6. Klaneček Jože	žel. prom. in transport
7. Mesarič Janez	žel. prom. in transport
8. Mlakar Martin	žel. prom. in transport
9. Mohorko Zvonko	žel. prom. in transport
10. Murko Danilo	žel. prom. in transport
11. Peinkih Anton	žel. prom. in transport
12. Škrjanec Janez	žel. prom. in transport
13. Zajc Franc	žel. prom. in transport
14. Kmetec Jože	cestni prom. in vodstvo
15. Koderman Jakob	cestni prom. in vodstvo
16. Malović Miroslav	cestni prom. in vodstvo
17. Murata Srečko	cestni prom. in vodstvo
18. Pehan Peter	cestni prom. in vodstvo
19. Pukšič Franc	cestni prom. in vodstvo
20. Štebih Antonija	cestni prom. in vodstvo
21. Toš Franc	cestni prom. in vodstvo

(Nadaljevanje s 6. strani)

- Traktor je treba le postopoma, počasi in previdno izpeljati. Pogled voznika naj bo pri speljevanju usmerjen v smeri željene vožnje, neposredno ali preko vzvratnega ogledala. Menjanje smeri vožnje se sme opraviti, ko traktor miruje. Pri vzvratni vožnji naj bo voznik traktorja posebno previden (med delom, na dvoriščih, ozkih poteh itd.), da ne be koga povozil ali poškodoval. Pri manevriranju uporabi traktorist zvočne signale, da bodo druge osebe v bližini opozorjene!
- Hitrost vožnje mora prilagoditi zemljišču in delu. Na kamnitem, strmem in nevarnem zemljišču naj bo hitrost minimalna.
- Med premikanjem traktorja ni dovoljena vožnja na priklonih strojih, če ti nimajo v ta namen nameščen posebni sedež.
- Med premikanjem traktorja tudi ni dovoljeno skakati na traktor ali z njega, ali pa prehajati iz traktorja na priklonik in stati na napravah za pripenjanje.
- V bližini traktorjev, ki obratujejo, se druge osebe ne smejo zadrževati.
- Traktorji tudi ne smejo obratovati na nagibih, ki so večji kot dovoljuje proizvajalec traktorjev, in so vpisani v njegovih navodilih.
- Na traktorju ni dovoljeno prevažati osebe (op. razen v primeru, ko je v ta namen nameščen posebni sedež!), niti nevarnih snovi.
- Traktorja ne smemo nikoli preobremenjevati.
- Pred vsako vožnjo se mora traktorist prepričati o stabilnosti bremena ali naloženega tovora, dimenzijah, kako

je breme naloženo in o položaju priključka, da ne bo nesreče.

- V javnem prometu sme biti višina tovora 4 metre, širina pa 2 in pol metra. Štrleče dele bremena je treba opremiti z rdečimi zastavicami ali varnostnim trikotnikom.
- Pri ustavljanju je treba zmanjšati hitrost na blag način in enakomerno.
- Ko zapuščamo traktor, je treba zategniti ročno zavoro in izvléči kontaktni ključ. Če so strmine večje in moraš tam ustaviti, zavaruj traktor tako, da podložiš kolesa z zagozdami.
- Pri vožnji v koloni pazi na varnostno razdaljo ker je lahko posebno kritično, če je traktor popolnoma obremenjen s tovorom.
- Ko voziš po dvorišču, prepusti pešcem prosto pot.
- Zvočne signale uporabljaj zmerno in če je to potrebno!
- Prehitevaj le v izjemnih primerih in če je to resnično potrebno.

NE PREHITEVAJ PA:

- na ovinkih
- na križiščih
- na prehodih za pešce
- pri slabi vidljivosti, megli, mraku ipd.

- Hitrost vožnje traktorja mora biti vedno zmerna to je po dvoriščih do 10 kilometrov na uro. V prostorih obrata pa največ do 5 kilometrov na uro. V bližini vrat in prehodov pa korakoma.
- Še posebej bodi previden na slabih poteh, ko so tla mokra, spolska in podobno.

— K (Nadaljevanje na 12. strani)

Sindikalna organiziranost v naši delovni organizaciji

(4)

SINDIKAT JE SESTAVNI DEL SAMOUPRAVLJANJA IN POLITIČNEGA SISTEMA

BREZ DOBREGA SINDIKATA NI PRAVEGA SAMOUPRAVLJANJA

Pregled nalog, ki jih ima sindikat pri uresničevanju delavskih interesov, pokaže, da brez dejavnega sindikata ne more biti pravega samoupravljanja. To še posebej velja za današnji čas, ko si v sleherni celici naše družbe prizadevamo za polno uresničitev ustave, to je za resnično oblast delovnih ljudi nad razmerami, v katerih delajo, nad sredstvi, ki jih pri tem uporabljajo, in nad dohodkom ter drugimi sadovi njihovega dela.

Po uvedbi samoupravljanja so nekateri začeli že kar odpisovati sindikat. Govorili so, da delavci sami upravljajo, to je odločajo o svojem dohodku in o vseh drugih pomembnejših zadevah, zato je sindikat odveč, ali pa naj se ukvarja s čim drugim in ne s tem, kar spada k samoupravljanju. Seveda niso imeli prav. Sindikat bo še zelo dolgo potreben delavcem tudi v popolnoma razvitih samoupravnih razmerah, kajti z ničemer ni mogoče zapolniti vrzel, ki bi nastala, če bi ne imeli razredne družbenopolitične organizacije, katere člani so vsi delavci.

Izkušnja je pokazala tole resnico: v tisti temeljni in drugi organizaciji združenega dela, v kateri je sindikat spal ali bedel le z enim očesom, je bilo samoupravljanje bolj na papirju; namesto delavcev so večkrat odločali vodilni posamezniki. Tam pa, kjer je bil sindikat dovolj dejaven, je samoupravljanje živelo in samovolja posameznikov ni imela mesta.

Zato lahko trdimo: dober sindikat — dobro samoupravljanje; slab sindikat — slabo samoupravljanje.

Po svojih ustavnih nalogah in iz teh izvirajoči družbeni vlogi je sindikat sestavni del samoupravljanja na vseh ravneh samoupravne organiziranosti. To velja tako za temeljno ali drugo organizacijo združenega dela kot tudi za občino in druge družbene ravni. Zato je prav, da so tudi v vseh temeljnih samoupravnih aktih (statuti temeljnih in drugih organizacij združenega dela, statuti samoupravnih interesnih skupnosti, statuti občin) temeljne določbe o tem, kako sindikat deluje kot sestavni del samoupravljanja. Tako je treba, denimo, v statutu temeljne organizacije združenega dela, določiti način sodelovanja osnovne organizacije sindikata v samoupravljanju oziroma dolžnosti samoupravnih in poslovnih organov do osnovne organizacije sindikata. Tu je treba zapisati, da so organi upravljanja dolžni obravnavati in zavzeti stališče o vseh pobudah, predlogih, zahtevah in mnenjih osnovne organizacije sindikata. Prav tako morajo urediti obveznost, da samoupravni organi pred odločanjem o vprašanih, ki so pomembna za delavce, dobijo mnenje osnovne

organizacije sindikata, kar zlasti velja za samoupravne sporazume, statut, pravilnike, finančni načrt in sklepni račun, investicijske in druge razvojne načrte, osnove in merila za delitev dohodka itd. O stališčih oziroma mnenju sindikalne organizacije o teh zadevah morajo organi upravljanja razpravljati, preden o takšnih vprašanjih dokončno odločijo. Posebej morajo obvestiti sindikalno organizacijo o razlogih, zaradi katerih morajo biti sprejeti njeni predlogi. Prav tako je v statutu temeljne organizacije treba zapisati, da delavci samo v svoji sindikalni organizaciji predlagajo in določajoandidate za delegate v organe samoupravljanja, v delegacije oziroma za delegate v družbenopolitičnih, samoupravnih, interesnih in drugih samoupravnih skupnostih in organizacijah oziroma predlagajo tudi odpoklic. Nadalje mora biti v statutu urejeno sodelovanje osnovne organizacije sindikata v delu razpisne komisije za imenovanje direktorja in drugih vodilnih delavcev in sodelovanje sindikata v postopku za njihovo razrešitev. Posebej je treba določiti, da delegati v sindikalnih organih in drugi sindikalni delavci ne smejo biti klicani na odgovornost za opravljanje nalog, ki izvirajo iz njihovih funkcij v sindikalni organizaciji. V statutu temeljne in druge organizacije združenega dela morajo biti tudi določbe, po katerih temeljna organizacija zagotavlja prostorske, časovne in po potrebi tudi finančne ter strokovno-tehnične pogoje za delo osnovne organizacije sindikata, da priznava nadomestilo osebnega dohodka sindikalnim delavcem oz. delegatom v primeru odsotnosti z dela zavoljo opravljanja sindikalnih dolžnosti ipd.

Trditev, da je sindikat sestavni del samoupravljanja, je utemeljena na številnih ustavnih določbah, izhaja pa iz bistva sindikata kot demokratične množične organizacije delavskega razreda pri uresničevanju interesov delavcev.

Sindikat je sestavni del skupščinske oblasti. V naši ureditvi pripada vsa oblast delavskemu razredu skupaj z vsemi delovnimi ljudmi mesta in vasi. Tako je zapisano v ustavi. In zapisano je tudi, da delavski razred in vsi delovni ljudje za zgraditev družbe kot svobodne skupnosti proizvajalcev razvijajo socialistično samopravno demokracijo kot posebno obliko diktature proletariata. To zagotavljajo delovni ljudje na različne načine:

od samoupravljanja v temeljni organizaciji združenega dela, v krajevnih skupnostih in v samoupravnih interesnih skupnostih, do odločanja v občini, republiki in federaciji in do dejavnosti v družbenopolitičnih organizacijah.

Kot druge družbenopolitične organizacije je tudi sindikat neposredno vključen v

skupščinsko odločanje in je njen del.

Svojo odgovorno vlogo v tem sistemu delavske oblasti uresničuje sindikat na različne načine, med drugim tudi tako:

— da se bori za najširšo udeležbo delavcev pri opravljanju funkcij oblasti in pri upravljanju drugih družbenih zadev;

— da zagotavlja demokratično predlaganje in določanje kandidatov za delegate v organe upravljanja organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti in kandidatov za delegacije v teh organizacijah in skupnostih ter za delegate v skupščine družbenopolitičnih skupnosti (občinske, mestne, republiške in zvezne skupščine);

— da uresničuje politični vpliv na delo delegacij in delegatov, da bi le-ti ravnali skladno z interesi delavcev, ki so jih izvolili in skladno z interesi delavskega razreda kot celote ter zagotavlja pogoje za tako njihovo ravnanje;

— da v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami opravlja pravice, dolžnosti in odgovornost delegacije do delegatov v družbenopolitičnem zboru občinske (mestne, obalne) in republiške skupščine. Kot je znano, je družbenopolitični zbor prav zbor delegatov delovnih ljudi in občanov, ki so organizirani v socialistični zvezi delovnega ljudstva, v zvezi komunistov, v sindikatih, v zvezi socialistične mladine in zvezi združenj borcev narodno osvobodilne vojne. Pri tem je del delegatov izvoljen iz vrst sindikalnih vodstev;

— da uveljavlja odločilno vlogo v družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju o dohodku in delitvi dohodka, o medsebojnih razmerjih pri delu in o drugih pomembnih vprašanjih.

Na opisane in druge načine deluje sindikat torej znotraj delavske skupščine oz. skupščinske oblasti s polno odgovornostjo za sprejete ukrepe in druge odločitve.

(Se nadaljuje)

Ob krajevnem prazniku Kidričevo je priredilo Hortikulturno društvo Kidričevo razstavo cvetic. Na sliki je detajl z razstave.

Aranžirani cvetlični lončki

Zahvala

Podpisani Nadelsberger Anton stanujoč v Lancovi vasi št. 87 — Videm pri Ptuj se prav pristrčno zahvaljujem vsem tovarišem s katerimi smo v podjetju v času moje delovne dobe vsa leta skupno delili vse težave in dobre strani. Zahvaljujem se za tovarštvo, za izkazano pozornost in jim želim zdravja ter veliko delovnih uspehov pri nadaljnjem delu za dobrobit naše skupnosti.

Hvala za vse izrečene najboljše želje v jeseni mojega življenja, kakor tudi za darila, ki jih nisem pričakoval. Se enkrat hvala za izrečene čestitke tovarišem in vodstvu sindikata. Posebna hvala tudi za obiske in darila med trajanjem moje bolezni z željo, da bi naša tovariška vez ostala še v bodoče.

Anton Nadelsberger

OBVESTILO

Obveščamo člane kolektiva, da bomo po 20. maju začeli izdajati brezplačne družinske vstopnice za kopališče v Kidričevem.

Ker je bilo v lanskem letu precej zlorab vstopnic, je letos krajevna skupnost Kidričevo zahtevala, da vsak tisti član kolektiva, ki bo dvignil sezonsko družinsko vstopnico predloži slike tistih članov družine, ki jo bodo uporabljali. Slike naj bodo formata 3x3 cm, da se jih bo lahko nalepilo na hrbtni strani vstopnice.

SINDIKAT TGA
komisija za rekreacijo in šport

NEPOZABNI SPOMINI NA REVOLUCIONARNO PRETEKLOST

Sobota 24. aprila 1976 bo prav gotovo ostala mnogim v najlepšem spominu, saj se je na ta dan ponovno zbrala v Mostju velika množica občanov ptujske občine, da skupno proslavijo zelo pomemben praznik naše revolucije. Deževno jutro vsekakor ni obetalo prav nič dobrega. Deževni in temni oblaki pa niso odvrnili od tega namena osem do deset tisoč ljudi iz ptujske občine, ki so se zbrali pred spomenikom slovenskogoriške »Lackove čete«, da obudijo spomine na tiste mračne dni, ko je tod in vse okrog nas divjala vojna ter divji teror.

Tega deževnega popoldneva so se zbrali na svojih zbornih mestih občani ptujske ob-

čine od mladih pionirčkov vse tja do starih borcev, ki so predtem obiskali na slavnem pohodu po poteh revolucije mnoga spominska obeležja iz NOV pri katerih so obujali spomine na dejanja slavnih naših herojev, ki so v revoluciji dali vse kar so zmogli — celo svoja dragocena življenja. Zbrani množici je pred tem spomenikom naše revolucije spregovorila članica IO RK SZDL Slovenije tovarišica Silva Jereb, ki je poleg ostalega predvsem poudarila pomen junaškega boja »Lackove čete« v tem kraju, na mestu kjer je nedaleč od današnjega spomenika junaško izkrcavala »Slovenskogoriška četa« pod vodstvom narodnega heroja Jožeta Lacka, ki je pozneje umrl za posledicami

hudega mučenja v ptujskih zaporih.

Pravgotovo ni potrebno opisovati junaških dejanj tega odreda, ki se je enakovredno bojeval z veliko premočno nemško policijo in gestapom in, ki je izkrcavala na mestu svoje drage zemlje, nekateri pa so svoja življenja morali dati pozneje, kot na primer Jože Lacko, seveda po podli izdaji domačina, ki je bil bolj vdan sovražniku, kot pa svoji krvaveči domovini.

Iz zbranih vtisov po poteh revolucije je bilo vsekakor moč sklepati to, da so predvsem mladi zelo zanimivo sledili vsem pripovedovanjem komendantov in komisarjev odredov, ki so pripovedovali o junaških bojih slovenskogoriške »Lackove čete« in ostalih.

Razveseljivo je bilo tudi to, da niti še tako slabo vreme, ki se je obetalo, ni preprečilo pohoda mnogim mladim, ki so ta dan pričakovali z velikim zanimanjem, saj so še vedno bili sveži spomini na lanskoletni pohod, ki je prav tako bil pokvarjen z vremenom, vendar pa še kako veličasten na slavnostnem prostoru.

Na tej — za ptujsko občino pomembni slovesnosti so podelili tudi 25 priznanj OF. Sekretar komiteja občinske konference ZKS Ptuj tov. Alojz Gojčič pa je podelil 150. novim članom partijske knjižice, literaturo o zgodovini in vlogi ZKJ ter rdeč nagelj. Zarela so mlada lica od ponosa in veselja, saj so postali tisto kar so želeli in za čemer so tudi toliko stremeli — novi člani ZKJ poborniki vsega naprednega in tisti, ki želijo nadaljevati vse kar je že pred njih postavila organizacija ter njihovi predniki.

Nič manj niso žarela lica mladim teritorialcem, mladincem in mladinkam — prostovoljcem, ki so pred spomenikom slovenskogoriške »Lackove čete« dali slovesno prisego, ki so jo ponavljali za tovarišem Karlom ZMAVCEM rezervnim podpolkovnikom in katerih prisega je odmevala vse do tistega gozdička, kjer je pred tolikimi leti izkrcavala hrabra četa. Nikoli več se to ne sme zgoditi in ponoviti je bilo rečeno in to je tudi tlelo v njihovih mladih srcih.

Nikoli več vojnih grozot ter terorja, ki so ga preživljali njihovi starši in predniki. Bojevali se bomo za dragoceno priborjeno svobodo tudi za ceno lastnih življenj. To je torej tisto kar nadaljuje našo revolucijo — mladi, ki so vedno in povsod ter ob vsakem času pripravljeni za obrambo domovine. Mostje je tudi tokrat tega oblačnega in deževnega sobotnega dneva dokazalo, da je iz krvi naših slavnih predhodnikov zrastel novi rod. Zares rojen iz krvi, katero so prelili naši najdražji. Iz zborovanja so poslali pozdravno pismo tovarišu Titu s čestitkami in željami za bližnji rojstni dan. Vsem, ki so si stisnili ta dan roke pa želimo, da se ob letu spet dobimo na istem mestu.

France Meško

Komandanti odredov raportirajo komandantu pohoda tovarišu Stanku Lepeju. Foto: K. Zorec

Prihod na prireditveni prostor v Mostju. Foto: K. Zorec

Pred žnidaršičevo domačijo govori komandant Osojnikovega odreda. Foto: K. Zorec

Med mladimi je bil tudi predsednik SO Ptuj tovariš Branko Gorjup. Foto: K. Zorec

Udeleženci iz Kidričevega pred pričetkom pohoda. Foto: K. Zorec

INFORMACIJA O GLASBENI MLADINI

Glasbena mladina Slovenije, kolektivni član ZSMS v okviru SZDL, je član Muzičke omladine Jugoslavije in obenem član Mednarodne organizacije Glasbene mladine (FIJM). Glasbena mladina je družbeno in vzgojnoizobraževalna organizacija, ki s svojo dejavnostjo prispeva k skupnemu razvoju kulture in socialističnih odnosov ter vpliva na estetsko in kulturno vzgojo mladih samoupravljalcev. Naloge Glasbene mladine so razvijati kulturo in še posebno glasbeno življenje in ustvarjalnost mladih, ostriti moralno in umetniško presojo glasbenih in drugih del in se zavzemati za uresničevanje kulturnih želja in potreb članov in okolja, v katerem živijo in delajo.

Glasbena mladina organizira kulturne in umetniške dejavnosti — animirane koncerte, srečanja, tekmovanja, festivale in podobne manifestacije, snuje klube, aktivne, društva in ansamble. Poleg tega podpira izmenjavo izkušenj svojih članov v republiškem, medrepubliškem in mednarodnem okviru. V tem smislu organizira sodelovanje svojih članov v mednarodnem kampu v istrskem Grožnjanu in v inozemskih glasbenih kampih.

Glasbena mladina Slovenije ima lastno izdajateljsko dejavnost, v katere okvir sodi časopis GLASBENA MLADINA, ki izhaja že šesto leto in si je v tem času pridobil krog bralcev, ki presega številko 14.000. To glasilo, ki izide šestkrat na leto, poroča o delu in uspehih organizacije Glasbene mladine, obvešča o dogodkih iz glasbenega življenja, zasleduje vidnejše zanimivosti glasbe pri nas in na tujem, prinaša podatke o glasbenih ustvarjalcih in poustvarjalcih, ocenjuje nove plošče in glasbene publikacije ter v obliki poročil, kritik in razmišljanj skuša mladim bralcem pomagati k širši glasbeni razgledanosti in jih usmeriti h kritičnemu odnosu do glasbe.

Pravila previdnosti pri ravnanju z jeklenko

1. Plinska jeklenka z utekočinjenim plinom ne sme biti nikoli napolnjena do vrha.
2. Polnih jeklenk z utekočinjenimi plini ne smemo v nobenem primeru segrevati preko temperature plus 50°C.
3. V na pol prazni jeklenki z utekočinjenim plinom ali jeklenko v kateri je še nekaj tekoče faze, bo parni tlak plina nad tekočino bolj zmereno naraščal glede na povečano temperaturo.
4. Jeklenka z utekočinjenim plinom mora med odvzgom plina stati pokonci. Jeklenka pa oddaja preko svojega ventila vedno le plinsko fazo, ki se nahaja nad tekočino. V jeklenki se doseže ravnotežje pri odvzemu plina, ker ga prav

toliko odda tekoča faza. Drugačnja situacija pa nastane, če jeklenka leži vodoravno ali pa obrnjena navzdol. V tem primeru brizga iz ventila tekoča faza.

5. Če jeklenko s propanom in butanom gibamo, tekoča faza pri iztekanju prične takoj izparevati. Pri tem je potrebna toplota iz okolice, ki se začne ohlajevati. Če pridemo pri tem v dotik s tekočo fazo plina, lahko dobimo zmrzline.

6. Poškodovanih ventilov ne sme popravljati sam uporabnik jeklenke. Jeklenko s poškodovanim ali nedelujočim ventilom je treba vrniti dobavitelju, čeprav

(Nadaljevanje na 11. strani)

Gradnja kanalizacije za novi blok

Še o uveljavljanju delegatskega sistema

(Nadaljevanje s 6. strani)

pravice in dolžnosti svojih delegacij in delegatov v najvišjih samoupravnih aktih (statutih, sporazumih) in tako te akte vsklajajo z ustavnimi določili. Pri tem je še zlasti potrebno opredeliti način oblikovanja stališč, kdaj lahko delegacija samostojno razpravlja o zadevi in aktu, kdaj v sodelovanju s samoupravnimi organi, kdaj in v katerih zadevah pa obvezno skupaj z zbori delavcev ali zbori občanov ter kdaj in kako se vsklajujejo med delegacijami pred zasedanjih zborov. Zagotoviti je treba večjo povezanost delegatov s sredino, ki ga je delegirala.

Delegati družbenopolitičnega zbora se naj še bolj povežejo s svojo sredino in se pred zasedanjem zbora sestajajo ter dobijo mnenja in stališča o obravnavanih vprašanjih v družbenopolitičnih organizacijah. Zagotoviti je treba pomoč strokovnih služb pri vsem delu delegacije ter zagotoviti tudi opravljanje tehničnih opravil za nemoteno delovanje delegacij v delovnih in krajevnih skupnostih ter v družbenopolitičnih organizacijah za delegate DPZ.

Vsekakor je treba zagotoviti prostore za sestajanje in arhiviranje gradiva pri vseh delegacijah, ki doslej tega še nimajo. Zagotoviti materialni položaj delegatom, ki opravljajo svojo funkcijo v enakem obsegu kot jo dosega pri opravljanju rednega dela. Zelo pomembno je tudi ugotoviti obremenjenost delegatov z različnimi drugimi družbenimi funkcijami ter jih v tem primeru razbremeniti drugih dolžnosti.

Zaradi večje obveščenosti vseh delegatov, delavcev in občanov je potrebno podaljšati rok med objavo gradiva in sklicem seje od sedanjih 10 dni vsaj na 14 dni, čimveč gradiva pa objavljati tudi v internih glasilih delovnih organizacij, časopisu »Tednik« in radiu ter podobno. V občinskem centru je potrebno zagotoviti čimprejšnjo ustanovitev informacijsko dokumentacijskega centra, v bazi pa stremeti za ustanavljanjem informacijskih skupin. Potrebno je nadaljevati s prakso dvostopenjskega postopka, če je le mogoče, uvajati vari-

antne rešitve z obrazložitvami posledic posamezne odločitve, enofazni postopek pa naj ostane le izjema.

Delegacije in konference delegacij (tako imamo tudi mi v naši OZD) naj ocenijo svoje delo in delo posameznih delegatov ter podvzamejo potrebne ukrepe za boljše delovanje. Za nemoteno delo in razmejitvene pristojnosti zborov občinske skupščine in posameznih zborov, temu ustrezno pa je seveda potrebno dopolniti tudi določbe statuta OS. Posebno pomembno pa je v vsem tudi razvijanje in oblikovanje ter reševanje zadev različnih področij iz neposredne baze, delegatska vprašanja pa naj postanejo predlogi in napotki za sprejemanje raznih normativnih aktov. Naslovniki, ki so jim posredovana delegatska vprašanja, naj zagotavljajo sprotne in vsebinsko kvalitetne od-

govore. Te se naj posreduje delegacijam vseh zborov ter tistemu delegatu, ki je vprašanje na seji zbora postavil. Važno je tudi izboljšati stike in oblike dela v skupini delegatov za republiško skupščino, kakor tudi z delegati za zvezno skupščino, saj nam je to doslej precej manjkalo. Zbori skupščine pa bodo na eni izmed prihodnjih sej obravnavali poročilo o delu delegatov zveznega zbora in o povezovanju delegatov z bazo.

To je spet le delček vsega tistega, za kar se moramo vsi boriti ter si prizadevati, da bi naš delegatski sistem resnično zaživel ne le v občinski skupščini in krajevni skupnosti, ampak tudi v naših delovnih organizacijah. Le s takim načinom bomo resnično dosledno opravili vse delegatske naloge.

F. Meško

Ali so zaloge boksita res neizčrpne?

Svetovna proizvodnja aluminija je vsako leto v povprečju za 8,5 odstotka višja. To pomeni, da narašča proizvodnja aluminija najhitreje, hitreje od proizvodnje katerekoli druge kovine. Tako hitremu naraščanju proizvodnje aluminija je nujno morala slediti tudi proizvodnja boksita in tudi iskanje novih boksitnih nahajališč. V času od leta 1967 pa do leta 1970 so dokazane zaloge boksita narasle od 5,8 milijard ton na 12 milijard ton. Okoli 80 odstotkov boksitnih zalog si lasti 5 držav:

Avstralija 3,6 milijard ton, Gvineja 3,63 milijard ton, Brazilija 0,9 milijard ton, Jamajka 0,725 milijard ton, Surinam 0,549 milijard ton. Jugoslavija ima okrog 181 milijard ton boksita, kar pred-

stavlja 1,5 odstotka svetovnih zalog boksita.

Če upoštevamo, da je za proizvodnjo 1 tone aluminija potrebno 5 ton boksita in da bo proizvodnja aluminija še naprej naraščala z enako letno stopnjo rasti 8,5 % bi to leta 2000 samo za proizvodnjo aluminija porabili okoli 6 milijard ton boksita. Če pa bi proizvodnja aluminija še tudi po letu 2000 naraščala z nespremenjenim tempom (8,5%) potem bi vseh 12 milijard ton danes poznanih zalog boksita porabili že do leta 2007. Za obdobje od leta 2000 pa do leta 2020 pa bi za proizvodnjo aluminija potrebovali celih 27 milijard ton boksita.

Zaradi tako skokovite rasti porabe boksita bo nujno potrebno za proizvodnjo glinice uporabljati tudi boksite slab-

NOVI POSTOPEK PRIDOBIVANJA GLINICE

Francoska firma Pechiney in kanadski ALCAN skupno sodelujeta pri razvijanju novega, takoimenovanega H-PLUS postopka za pridobivanje glinice. Pogodbo o tem sta podpisala že leta 1974. Pri novem postopku uporabljajo za ekstrakcijo glinice žvepelo in solno kislino ter je zelo primeren tudi za predelavo manjvrednih surovin, kot so različne gline, ilovica itd. V bližini Marseilla gradijo poizkusno tovarno z dnevno proizvodnjo 20 ton glinice. Kvaliteta proizvedene glinice je izredno dobra. Če bodo omenjeni poizkusi uspeli, proizvodnja glinice ne bo več v toliki meri odvisna od boksita. Vsa pomembnejša svetovna nahajališča boksita so namreč

oddaljena od najmočnejših potrošnih centrov aluminija. Novi postopek predelave manjvrednih surovin bi omogočil velike prihranke na transportnih stroških.

H-PLUS postopek ima celo nekaj ugodnih prednosti pred Bayer postopkom n. pr.: omogoča pridobivanje še bolj čiste glinice. Pomanjkljivost pa ima v tem, da porabi skoraj 60 odstotkov več energije. V ceni glinice znašajo stroški za boksit tudi do 45 odstotkov, načrtovana cena novih surovin pa bi znašala samo 4 odstotke stroškov. Podjetji upata, da se bo najkasneje že leta 1979 pokazalo, če je novi postopek konkurenčen Bayer postopku.

S. J.

GVINEJA —

najmočnejša proizvajalka boksita

Afrika ima največja nahajališča kvalitetnih boksitov na svetu. Dobra polovica vseh teh zalog pa se nahaja v Gvineji. Gvineja ima resne možnosti, da v kratkem času izpodrine Jamajko kot drugo največjo proizvajalko boksita na svetu, lahko pa ogroža tudi prvo mesto Avstralije. Vse to velja seveda pod pogojem, če ji ne bo žal denarja za investicije v nove rudnike boksita.

Trenutna letna proizvodnja boksita v gvinejskih rudnikih se ocenjuje na 6 milijonov ton. Za uporabo gvinejskega boksita so zainteresirani vsi veliki svetovni proizvajalci glinice. Skupno z gvinejsko vlado so ustanovili več mešanih družb za eksploatacijo boksitnih nahajališč in vsi načrtujejo močno povečanje proizvedenih količin boksita.

Cie de Bauxite de Guinée (gvinejsko-francosko-ameriška

družba) tako načrtuje letno proizvodnjo 9 milijonov ton boksita. Office de Bauxite de Kindia (gvinejsko-sovjetska družba) bo proizvajala 2 milijona ton boksita na leto. Neka druga gvinejsko-arabska družba načrtuje letno proizvodnjo 5 milijonov ton boksita. Poleg navedenega pa se gvinejska vlada pogaja še s podjetjem Alusuisse za eksploatacijo boksitnega nahajališča Touge in jugoslovanskimi predstavniki za izkoriščanje nahajališča Dabola. Obe nahajališči naj bi letno proizvajali po 2 milijona ton boksita.

Če bodo vsi naštetni načrti uresničeni, bo letna proizvodnja boksita v Gvineji kmalu dosegla 30 milijonov ton. (Leta 1973 je Avstralija proizvedla 19 milijonov ton, Jamajka pa 15 milijonov ton boksita).

S. J.

Na ekonomičnost predelave manj kvalitetnih boksitov vpliva mnogo faktorjev, od katerih bi naštetli samo najvažnejše:

- kemijska sestava boksitov
- mineraloška sestava boksitov
- tehnologija predelave po Bayerjevem postopku
- ekonomski pogoji: lokacija boksitnega rudnika, velikost rudnika, pogoji rudarske eksploatacije, stroški prevoza do tovarne glinice oziroma predelava teh manj kvalitetnih boksitov na mali ali veliki oddaljenosti od boksitnih rudnikov.

(Povzeto po Rudarstvu, Geologiji, Metalurgiji 3/1975).

S.J.

Alkoholizem — družbeno zlo

4

Velika družina

Osebnost alkoholika

Zakaj nekdo postane alkoholik drugi pa ne, čeprav oba živita v enakih življenjskih razmerah, je vprašanje, ki se nam pogosto zastavlja. Nekateri skušajo na to vprašanje odgovoriti tako, da menijo, da obstaja »alkoholična osebnost« z značilnostmi, ki pogojujejo razvoj alkoholne bolezni. Takšen odgovor bi bil preveč preprost, saj je človek dinamično bitje, ki je v stalnem boju sam s seboj in svojim okoljem. Človek je postavljen pred zahtevo, da rešuje življenjske probleme — bolj ali manj uspešno. Življenje prinaša poleg prijetnih tudi manj prijetne zahteve, ki so povezane s tegobami, razočaranji, ovirami in preprečitvami. Zrela osebnost rešuje življenjske zahteve zavestno in v dejavnem spopadu z realnimi dejstvi. Nezrela osebnost pa tega ni zmožna, zato se zateka k škodljivim obrambnim postopkom. Bodoči alkoholik pogosto rešuje napetost na neustrezen način.

Ne poznamo specifične alkoholične osebnosti, ki bi bila značilna za nastanek alkoholizma. Sužnji alkohola lahko postanejo tudi ljudje, ki so povsem telesno in duševno zdravi, čustveno urejeni, socialno uspešni in umsko ustrezni. Od alkohola postanejo odvisni ob nesrečnih in nadpovprečno obremenjujočih okoliščinah, posebej kadar se te nagrmadijo.

Ponavadi so bodoči alkoholiki nevrotično motene osebe, ki jih obvladujejo notranje napetosti. Alkohol sprošča te napetosti, uveljavijo se potrebe in želje, ki so bile v treznem stanju potlačene. Človek, ki je trezen boječ, zadržan in molčeč, lahko postane pod vplivom alkohola sproščen in družaben. Alkohol odstranjuje zavore, ki so v treznem stanju pri posamezniku preprečevale uresničenje potreb in želja.

Psihično defektne osebe, ki zaradi okrnjenosti svojega razuma ne najdejo primernejše rešitve, pogosto sežejo po alkoholu pri reševanju svojih življenjskih problemov.

Z alkoholom pogosto rešujejo svoje težave osebnostno iztirjene osebe, ki živijo v notranjem in zunanjem neuravnoveženem okolju. Poleg navedenih osebnostnih lastnosti, ki bi jih lahko imenovali predmorbidne lastnosti, so za nastanek alkoholizma potrebni še posebni socialno-ekonomski vplivi.

Od socialnih dejavnikov sta pomembna modela vzrokov in idealov, ki jih najde mlad človek pri svojih starših oziroma osebah, od katerih je odvisen.

Alkoholizem pospešujejo nekateri psihološki pojavi, kot so posnemanje staršev, sugestibilnost — druženje z vrstniki, ki čezmerno uživajo alkohol, zmanjšanje napetosti, možnost bega iz stvarnosti, navidezno reševanje konfliktov, možnost identifikacije z ideali, kot so hrabrost, odločnost in pomembnost.

Kadar človek postane od alkohola duševno in telesno odvisen, mora stalno ali čezmerno piti alkoholne pijače, zato nastopijo telesne, duševne in socialne komplikacije, postane alkoholik, ki kaže značilne spremembe vedenja.

Laže tako brezvestno, da verjame že sam svojim lažem.

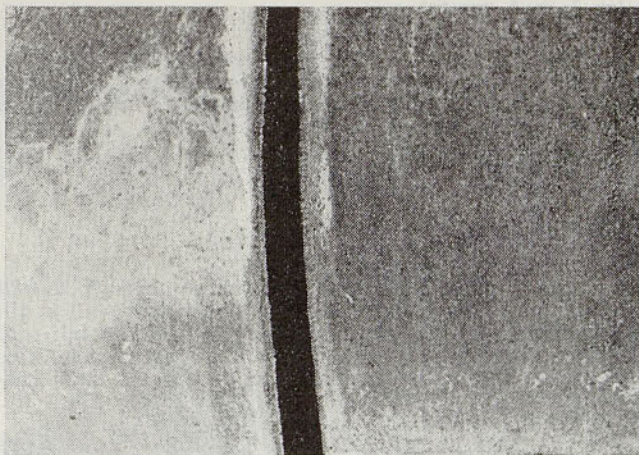
Oseba, ki stalno in vse več pije, skuša to pred svojo okolico večje prikriti z laganjem. S tem manevriranjem alkoholik skuša navidez ohraniti svojo zunanjo integriteto, čeprav vse bolj zapada v alkoholno odvisnost. Laganje mu omogoča prikrito pitje in nabavljanje pijače, začasno prikrivanje neugodnih dejanj, storjenih v pijanosti. Laganje se lahko tako vtiri, da alkoholik laže že kar iz navade, brez dejanske potrebe ali koristi. Laže tako brezvestno, da verjame že samo svojim lažem. Pravim, da je laganje posledica vzpostavljene pogojnega refleksa, kjer je pogojni stimulans dolgo in pogosto uporabljena laž, ki nujno spremlja uživanje alkohola oziroma brezpogojne mikavnosti, tako da za nekatere alkoholike pomeni laž tudi med abstinenco občutek zadovoljstva in uživanja. Takšna oseba ima seveda spremenjene kriterije za ponos, dostojanstvo, radi in skrbeti zanj, podobno, kot skrbijo mati za svoje otroke. Zaradi občutkov izolacije, nemoči, sovraštva in neustreznosti ga obdaja napetost. Z različnimi podvigi si skuša povrniti in dvigniti samospoštovanje. V družbi se hvali s svojimi sposobnostmi in zvezami pri pomembnih ljudeh. Skušajo delati usluge svoji okolici, vendar je končni uspeh teh uslug ponavadi dvomljiv.

Razpoloženje alkoholika je spremenljivo. Redkokdaj je ljubezniv, pogosteje brezbrizen do dogajanja okoli sebe in sovražen do vseh tistih, ki ga na kakršenkoli način motijo pri pitju alkohola. V trenutkih treznosti ga obdajajo občutki krivde. Zaveda se, da uničuje družino, izgublja ugled in da ga zapušča prijatelji. Tudi v službi ga gledajo postrani, vendar se tega zaveda pravičnost in čast. Oblikuje si dvojno moralo. Prva vrsta

moralnih norm velja za lastno osebnost, z njimi opravičuje vsa svoja ravnanja, laži, nezvestobo pa tudi tatvine. Strožje moralne norme postavlja za vse druge ljudi. Takoj je pripravljen zahtevati najstrožje ukrepanje družbe, kadar se mu zdi, da mu je bila storjena krivica, ki pa v bistvu izvira iz alkoholne zasvojenosti. Bistvo krivice alkoholik seveda neče videti, da bi na ta način čimbolj prikril svoje napake.

Motnje v čustvovanju

Alkoholikove predstave o ljubezni so večkrat spremenjene. Od drugih ljudi zahteva, da ga morajo imeti samo, ko je trezen. Verjetno si vsak alkoholik pogosto dopoveduje, da mora začeti živeti novo življenje, zmanjšati popivanje ali celo prenehati piti. Obljube so kratke, kajti odvisnost od alkohola je močnejša. Če bi bilo tako preprosto prenehati piti, potem ne bi bilo alkoholikov, in seveda tudi zdravljenja ne bi bilo potrebno. V treznih obdobjih je alkoholik živčen in se odpoveduje pijači s skrajnimi naporji. Izjemoma ob hudem čustvenem pritisku vzdrži dalj časa, ko je v strahu za svoje življenje. Samo v skupini sebi enakih, s pomočjo svojcev in terapevtov s sodobnim kompleksnim zdravljenjem sta mogoča abstinenca in hkrati rehabilitacija na vseh področjih človeškega delovanja.

Rez

Brez zdravljenja pa alkoholik ne more dolgo abstinentirati. Občutki krivde ga silijo, da jih utopi v alkoholu. Potem za nekaj ur zopet na vse pozabi in zaradi alkoholne omame mirno zaspi. Uživanje alkohola je pri njem združeno z ugodjem, vse drugo pa se mu zdi neprijetno in puščobno. Pravimo, da je alkoholik čustveno razklan, zato se med treznimi ljudmi počuti negotovega, ogroženega in potisnjeneza v obrambo. Večkrat kuje maščevanje proti (zanj) nerazumevaločemu okolju. Ljudje, ki ga obdajajo in ki jih najbolj potrebuje, so navadna najpogostejša tarča njegove nestrpnosti (alkoholik ponavadi pretepa svojo življenjsko družico, otroke, prepira se s sosedi in sodelavci).

V trenutkih treznosti se zaveda nekaterih komplikacij, ki izvirajo iz njegovega pijančevanja. Navadno mu je tudi jasno, da je suženj alkohola, vendar tega noče priznati niti sebi, kaj šele drugim. Očitki okolice o motečem vedenju so vse večji. V tem navzkrižnem ognju očitkov in pritiska okolice ter občutka krivde, alkoholik spretno manipulira, tako da se dolgo brani z različnimi obrambnimi mehanizmi. Njegov strateški cilj je biti čim dlje v stiku z alkoholom oziroma mirno piti brez razburjenja okolice. Zdrava in normalna okolica pa alkoholika stalno stika. Alkohol vdan človek redkokdaj prizna, da je odvisen od alkohola, še več, celo močno vinjen se razjezi, če mu kdo očita, da je pijan. Kadar pa že prizna, da pije, našteje razumsko oblikovane vzroke za popivanje, ki so alkoholiku v prid (žela ob težkem fizičnem delu, nekdo ga je razjezil, in kdo ne bi na to nekaj popil? ali: v družbi bi izpadel smešno, če ne bi pil, ipd.). Zelo pogosto alkoholik išče krivce za pitje v drugih osebah. Vseh njegovih težav in pivskih problemov so krivi drugi, zlepa pa ne spozna, da je vzrok za popivanje v njegovi zasvojenosti od alkohola. Alkoholik ni zmožen pogledati na celoten in nepretrgan potek svojega življenja, pač pa svoje življenje drobi na kratka časovna obdobja in potem skuša usmeriti pozornost okolice na tista obdobja, ko ni pil. O obdobju pitja pa zvito molči.

Prirjeno po »Prizmi«, 1975

(Nadaljevanje z 9. strani)

je še polna. Hkrati je treba dobavitelj sporočilo o kvaru na ventilu.

Kdaj nastanejo pri jeklenki propan-butan eksplozije?

Propan in butan sta v mešanici z zrakom eksplozivna plina. Zato je nedopustljivo, če dopuščamo, da plina uhajata dlje časa v ozračje zaprtega stanovanjskega prostora. Mešanica propan-butan z zrakom se vname že pri najmanjšem plamenčku, potem pa eksplozivno zgori. Pri tem nastane izredno vroč plamen, ki lahko povzroči hude opekline. Zračni pritisk pa tudi naraste tako sunkovito,

Pravila previdnosti pri ravnanju z jeklenko

da raznese okna, vrata, popokajo okenska stekla, tudi zidove. Jakost eksplozije je seveda odvisna od količine plinske mešanice, ki se je nabrala v stanovanjskem prostoru.

Eksplozija, npr. v kuhinji nastane, če iztekajoči plin prepozno prižgemo na plinskem rešaju. Ni nujno, da pride v takšnem položaju do rušilne eksplozije, vendar pa nas lahko nastali plamen o-

plazi po obrazu, rokah ali laseh in s tem povzroči opekline.

Požar, ki nastane zaradi nepredvidenega uhajanja plina pri štedilniku, pogasimo, če jeklenko takoj zapremo. Pri tem trezno presodimo položaj in ostanimo brez panike.

Zato si zapomni sledeče:

1. Jeklenka naj bo skrbno izolirana od toplote.
2. Iz jeklenke naj plin ne uhaja.

3. Stanovanjski prostor, v katerem uporabljamo jeklenko naj bo vedno dobro zračen.

4. Temeljito zračenje je potrebno v prostoru, v katerem uporabljamo grelne premične peči s katalitičnim izgorevanjem plina.

Plin, ki gori, ni tako nevaren kot plin, ki uhaja in je zmešan z zrakom. S treznim ukrepom zanesljivo preprečimo nesrečo. Hladno jeklenko

takoj odnesemo iz gorečega prostora na prosto.

Plin, ki se je vžgal, pogasimo takole:

Z mokro cunjo primemo ventil in ga zapremo. Če se je jeklenka segrela ali pa je postala vroča, jo ohladimo z vodo, da se ne pregreje. Odnesti pa jo moramo iz prostora in jo še naprej ohlajevati. Če jeklenke ne moremo pogasiti, pustimo, da plin še naprej gori, vendar pa jeklenko ves čas ohlajamo z vodo. Gašenje je možno s CO₂ gasilnim aparatom ali pa z aparatom na prah.

-k

Vzroki slepote pri nas

